

DUTCH BIRDING

jrg 8 nr 3 1986

dutch birding

editorial address

Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049)

editors

Arnoud van den Berg, Kees Hazevoet, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Hans Schekkerman, Rombout de Wijs

photographic editor

René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel (010-508879)

contributors

Guus Hak, Andreas Helbig, Arie de Knijff, Karel Mauer, Piet Munsterman, Gerald Oreeel, René van Rossum, Fred Vogelzang

lay out

Dirk Moerbeek

advertising

Dirk Moerbeek (02518-57844)

subscriptions

DFL 30 (Netherlands) or BF 550 (Belgium and Luxembourg) annually. Other countries DFL 40. Postal giro account 41 48 343 in the name of Dutch Birding Association, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam. Bank account 54 93 32 065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of Dutch Birding Association. Belgium postal giro account 000-1592468-19 in the name of Dutch Birding Association, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam.

For information, subscriptions, changes of address, and complaints, write to: Dutch Birding Association, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam.

Dutch Birding is the quarterly journal of the Dutch Birding Association. It publishes papers and notes on morphology, distribution and movements of birds in the Netherlands and Belgium and elsewhere in the Palearctic Region. It also publishes notes on behaviour of birds.

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1986. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2828.

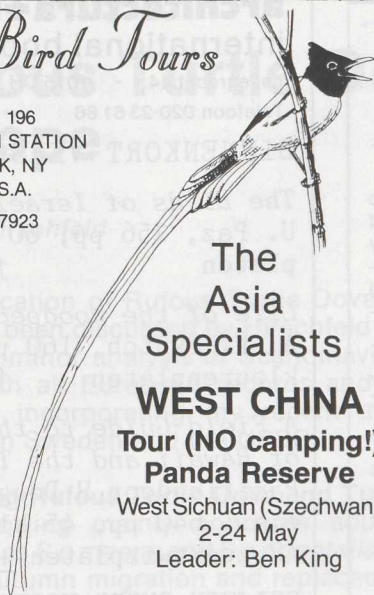
Printed by Rob Stolk BV, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam

King Bird Tours

P.O. BOX 196
PLANETARIUM STATION
NEW YORK, NY
10024 U.S.A.
(212) 866-7923

*Why not
go to Asia
with the
people
who
know
it best?*

Write for
itineraries

The
Asia
Specialists

WEST CHINA

**Tour (NO camping!)
Panda Reserve**

West Sichuan (Szechwan)
2-24 May
Leader: Ben King

1987

BIRDING TOURS

NORTH INDIA

2-26 Jan.
Leader: Ben King

PHILIPPINES

Palawan/Mindanao/Luzon
12 Feb.-9 Mar.
Leaders: Ben King,
Tim Fisher

INDONESIA

Halmahera/Sulawesi
24 Jul.-16 Aug.
Leaders: Ben King
Dennis Yong

SCOTTISH ORNITHOLOGISTS' CLUB

THE BIRD BOOKSHOP

Over 800 ornithological
and natural history titles
in stock

Credit cards now welcome.

New **free** catalogue from:
The Bird Bookshop, SOC,
21 Regent Terrace, Edinburgh EH7 5BT
Tel: 031-556 6042 (24 hours)

Benefit the Birds and yourself - Buy from the Bird Bookshop.

HOSKING TOURS

BIRDS OF NORTH YEMEN 2-17 APRIL 1987

We offer a unique opportunity to photograph and observe the rich bird life of this fascinating and relatively unexplored country under the leadership of DAVID HOSKING and RODNEY MARTINS. Hotel accommodation.

'YEMEN EXPERIENCE EVENING' for participants at the home of ERIC HOSKING.

For tour brochure and further details contact: HOSKING TOURS, Hunworth, Melton Constable, Norfolk NR24 2AA, UK. Tel (0263) 713969. Tlx. 975458 HOSK G.

architectura+natura international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-23 61 86 - Holland

BINNENKORT VERSCHIJNEN:

The Birds of Israel door
U. Paz, 256 pp, 60 kleuren-
platen f 73,55

Life of the Woodpecker door
A. F. Skutch, 160 pp, 60
kleurenplaten f 188,45

*A Field Guide to the Birds
of Hawaii and the Tropical
Pacific* door H Douglas Pratt
e.a., 640 pp, 45 kleur- en
48 zwartwitplaten ± f 65,--

PRIJZEN ONDER VOORBEHOUD!!

EUROPEAN BIRD NAMES

in ten languages

Roland Sandberg

Hippolais polyglotta

S. Polyglottansare
DK. Spofleson
N. Spofleson
SI. Tak...
GB. Y...
D. ...
F. ...
I. ...
S. Orpheus-polygl

EUROPEAN BIRD NAMES

in ten
languages

Pocket size. 131 pp.

Names of 653 species. The first part of the book gives the names in systematic, the second part the names in alphabetical order. Apart from the birds' scientific names those in the following languages are given: Swedish, Danish, Norwegian, Finnish, English, German, French, Spanish and Dutch.

Price 60 Sw.Cr. (incl. postage & handling).

Orders to: ANSER, Ecology Building,
S-223 62 Lund, Sweden.

Please enclose a cheque with Your order.

1987 CALENDAR 'SAVE THE BIRDS'

vogelbescherming
zeist

Een must voor geïnteresseerden in zeldzaamheden is de ICBP kalender 1987, met schitterende kleurenfoto's van zeldzame Japanse soorten:

Japanse Kraanvogel,
Stellers Zearend,
Chinese Zaagbek,
Chinese Zilverreiger,
Ryukyu Roodborst,
Bonin Eiland Honing-

eter, Izu Eiland Lijster, Lepelbekstrandloper, Okinawa Ral, Kortstaartalbatros, Slechtvalk en Blakistons Visuil.

Te bestellen door overmaking van f 29,50 op postbank 1882523 t.n.v. Vogelbescherming - Zeist m.v.v. ICBP Kalender 1987.

Rufous Turtle Dove in Europe

Erik Hirschfeld

Identification of Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* has recently been discussed by Hirschfeld & Svensson (1985) who also included a minor analysis of Scandinavian records. The present paper deals with all European records and summarizes the identification features, incorporating my recent additional experience with the species in Sweden and the USSR.

separating Rufous Turtle Dove and Turtle Dove

The following mainly concerns adult plumage. In the migratory subspecies *S o meena* and *S o orientalis* juvenile features are largely lost before autumn migration and replaced by feathers similar to those of adult plumage (cf Cramp 1985).

56 Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis*, Sweden, February 1985 (Bertil Breife).

Rufous Turtle Dove in Europe

SIZE & SHAPE Rufous Turtle Dove has the size of Collared Dove *S decaocto* or is slightly larger, thus larger than Turtle Dove *S turtur*. Due to the proportionally shorter tail and bulkier appearance, the shape of Rufous Turtle Dove is reminiscent of Stock Dove *Columba oenas* rather than Turtle Dove.

NAPE & HINDNECK Rufous Turtle Dove has forehead grey, crown grey or brownish-grey merging into brownish nape and hindneck, creating no contrast with the mantle. Turtle Dove has forehead, crown, nape and hindneck grey, thus contrasting with the dark brown mantle. This feature is invariable.

NECK PATCH On the side of the neck, Rufous Turtle Dove has four to six thin black bars with blue (or rarely white) in between. Turtle Dove has three to four thick black bars with white (or bluish in southern populations) in between. Cramp considers the blue bars of Rufous Turtle Dove as diagnostic but Turtle Doves I studied in Kirghizia and Kazakhstan, and skins of southern populations, often showed bluish between the black bars. On the other hand, Rufous Turtle Doves of subspecies *S o meena* can have white between the bars. One should be aware that the width of the black bars can vary depending upon the extent to which the neck is stretched.

RUMP & LOWER BACK Rufous Turtle Dove has rump and lower back deep blue-grey mixed with very little brown. Turtle Dove has rump and lower back mainly brown, rarely blue-grey. First year Rufous Turtle Doves which have not completed their post-juvenile moult may show brown areas on rump and lower back.

BREAST The breast of Rufous Turtle Dove is warm greyish-brown with a pinkish tinge and is darker than the breast of Turtle Dove which is colder pink with a purple tinge.

UNDERTAIL-COVERTS Undertail-coverts of Rufous Turtle Dove of the nominate subspecies *S o orientalis* are dark grey to grey, rarely whiter. In the subspecies *S o meena* they are pure white to grey. Undertail-coverts of Turtle Dove are always white or off-white. Therefore, a turtle dove with grey undertail-coverts can be suspected to be a Rufous Turtle Dove.

PRIMARIES Primary tips have broader pale fringes in Rufous Turtle Dove than in Turtle Dove. This feature is clearly visible in resting birds, but may vary depending upon wear.

WING-COVERTS In Rufous Turtle Dove the folded wing gives a dark, scaly impression. The dark centres of the coverts are rounded and diffuse, surrounded by a pale cinnamon-rufous fringe. In Turtle Dove the centres of the coverts are more pointed and surrounded by large areas of orange-rufous, lacking a scaly impression. The tips of the greater and median wing-coverts in Rufous Turtle Dove create two whitish or yellowish wing-bars which are easy to see when perched and fairly easy in flight. The wing-bar impression is not found in Turtle Dove because of the smaller dark centres of its coverts. The lower part of a folded Turtle

Rufous Turtle Dove in Europe

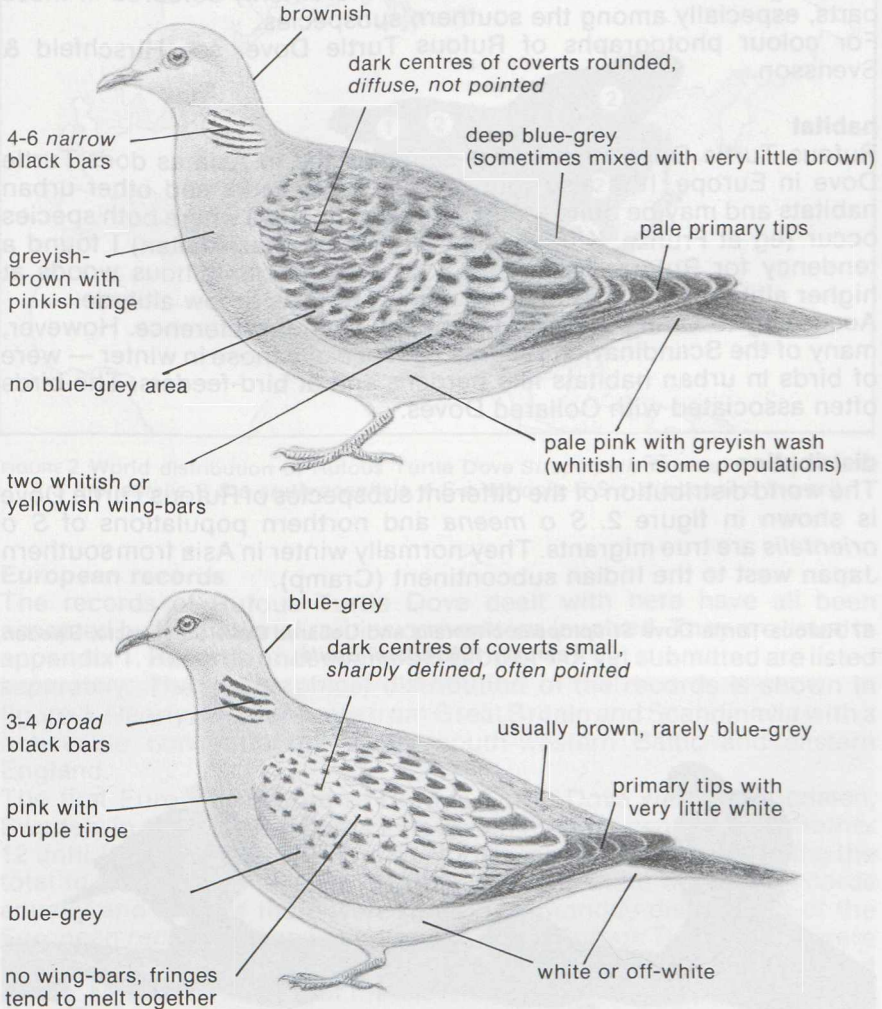

FIGURE 1 Main plumage features of adult Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* (top) and adult Turtle Dove *S. turtur* (bottom) (Lars Svensson).

Rufous Turtle Dove in Europe

Dove wing often shows an extensive blue-grey area which is not visible or much smaller in Rufous Turtle Dove. The fringes of coverts (also of scapulars and tertials) vary considerably in colour in both species and are not reliable characters for separating the two species. There is a tendency for Rufous Turtle Dove to be more richly coloured in these parts, especially among the southern subspecies.

For colour photographs of Rufous Turtle Dove, see Hirschfeld & Svensson.

habitat

Rufous Turtle Dove inhabits the same habitat in Asia as does Turtle Dove in Europe. It is also found in gardens, parks and other urban habitats and may be quite tame (Ali 1949). In areas where both species occur (eg at Frunze, Kirgiziya, and Alma Ata, Kazakhstan) I found a tendency for Rufous Turtle Dove to inhabit mountainous woods at higher altitudes and Turtle Dove to prefer plains at low altitude.

According to Cramp, vagrants show no habitat preference. However, many of the Scandinavian records — especially those in winter — were of birds in urban habitats like gardens and at bird-feeders. The birds often associated with Collared Doves.

distribution

The world distribution of the different subspecies of Rufous Turtle Dove is shown in figure 2. *S o meena* and northern populations of *S o orientalis* are true migrants. They normally winter in Asia from southern Japan west to the Indian subcontinent (Cramp).

57 Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* and Collared Dove *S decaocto*, Sweden, February 1985 (Bertil Breife).

FIGURE 2 World distribution of Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis*. 1 *S. o. meena*, 2 *S. o. orientalis*, 3 *S. o. erythrocephala*, 4 *S. o. agricola*, 5 *S. o. stimpsoni*, 6 *S. o. orii*.

European records

The records of Rufous Turtle Dove dealt with here have all been accepted by the national rarities committees involved. They are listed in appendix 1. Records under consideration or not yet submitted are listed separately. The geographical distribution of the records is shown in figure 3. Nearly all records are from Great Britain and Scandinavia with a noticeable concentration in the south-western Baltic and eastern England.

The first European record of Rufous Turtle Dove was in Härjedalen, Sweden, in 1842. Four records followed in the 19th century and another 12 until 1970. During 1970-85, 14 records were established, bringing the total to 31. In 1889, 1932, 1975, 1978 and 1985 there were two records annually and in 1984 there were three. The monthly distribution of the European records is shown in figure 4. Most Rufous Turtle Doves were found during October-February and many associated with Collared Doves. Nine birds stayed for more than two days and of these six stayed more than a week. The longest staying birds were those in Öland, Sweden, from 18 February until the end of April 1985 and in Helsinki, Finland, from 16 January until March 1985. These records show that the species can winter in northern Europe, despite low temperatures (down to -25°C and -30°C respectively).

Rufous Turtle Dove in Europe

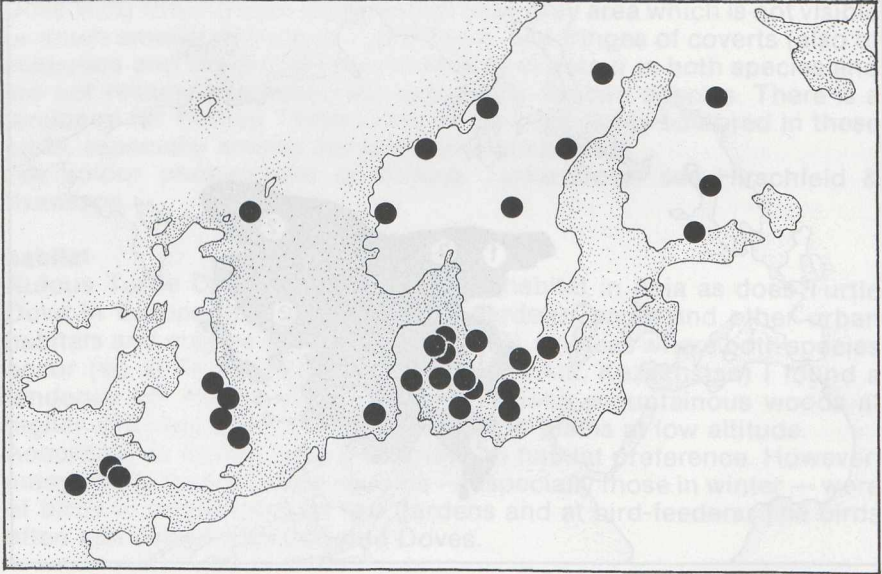

FIGURE 3 Geographical distribution of European records of Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* up to and including 1985.

Very few of the Rufous Turtle Doves in Europe have been subspecifically identified. The first two in Great Britain and the one in Helsinki in 1985 proved to be of subspecies *S o orientalis*. The first two in Norway and the one in Finland in 1980 belonged to subspecies *S o meena* (Ree 1980, Lasse Laine *in litt*). The bird in Sweden in 1985 showed characters intermediate of *S o meena* and *S o orientalis*. So far, none of the resident subspecies *S o erythrocephala*, *S o agricola*, *S o stimpsoni* or *S o orii* has been identified in Europe.

discussion

Rufous Turtle Dove probably has been overlooked in Europe, not only because of identification problems but also because of the bird's habit of turning up in places not often visited by birders, such as gardens and suburbs. The disproportionate number of records in Great Britain and Scandinavia could be partly due to higher birding activity in these countries, but probably also reflects a genuine geographical vagrancy pattern. Nevertheless, it is surprising that there are no records from the European continent.

It has been suggested (eg Buise 1984, Alistair Hill *in litt*) that European records refer to escapes. Arguments used are the birds' tameness, their occurrence in winter and their normal distribution being too far away to allow for vagrancy. It seems, however, that there are valid reasons to

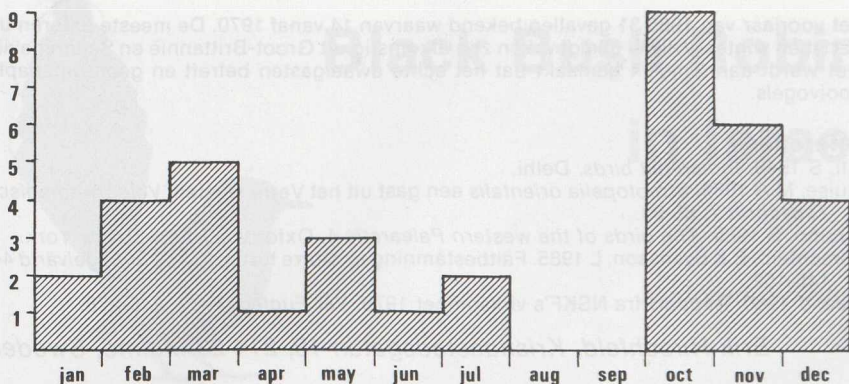

FIGURE 4 Monthly distribution of European records of Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* up to and including 1985.

believe that Rufous Turtle Doves occurring in Europe are true vagrants. Of the birds subspecifically identified, all have been of the migratory subspecies *S o orientalis* or *S o meena*. These long-distance migrants have the same geographical origin as other, smaller, Siberian birds turning up in Europe in autumn. Escapes would probably also involve the resident subspecies, which would be easy to obtain in southern Asia, the source of many cage birds. Tameness is not necessarily a sign of escapism, since Rufous Turtle Dove is considered to be tame on its breeding grounds too. Furthermore, the monthly and geographical pattern of the species' occurrence in Europe is what could be expected from a genuine Siberian vagrant. If escapes were involved there would probably be records from other countries and throughout the year as well.

acknowledgements

The following people have been helpful in supplying data for this paper: M A Buise, H Dissing, Philippe Dubois, I Geister, G I Handrinos, Alistair Hill, Lasse Laine, René de Liederkerke, Klaus Malling Olsen, Gerald Orel, P Prokop, Michael Rogers, Ø Størkersen and Franklin Tombeur. I also want to thank Lars Svensson for allowing me to use his drawings.

samenvatting

OOSTERSE TORTEL IN EUROPA De herkenning en het voorkomen van de Oosterse Tortel *Streptopelia orientalis* in Europa worden besproken. Voor het onderscheid met de Tortel *S turtur* zijn de volgende kenmerken van belang: de Oosterse Tortel is iets groter en plomper, achterhoofd en achterhals hebben dezelfde bruine kleur als de mantel en contrasteren er niet mee, de nekvlek heeft vier tot zes smalle zwarte strepen op een blauwe ondergrond, benedenrug en stuit zijn blauwgrijs, de onderstaartdekveren zijn veelal grijs en de vleugel maakt in zit een geschubde indruk door de vage donkere centra van de dekveren en vertoont twee vage vleugelstrepen. Van het voorkomen in Europa bespreekt de auteur de jaarlijkse, maandelijkse en geografische verdeling. Uit Europa zijn tot en met

Rufous Turtle Dove in Europe

het voorjaar van 1985 31 gevallen bekend waarvan 14 vanaf 1970. De meeste dateren uit herfst en winter. Vrijwel alle gevallen zijn afkomstig uit Groot-Brittannië en Scandinavië. Het wordt aannemelijk gemaakt dat het echte dwaalgasten betreft en geen ontsnapte koivogels.

references

- Ali, S 1949. *Indian hill birds*. Delhi.
Buisse, M A 1984. *Streptopelia orientalis* een gast uit het Verre Oosten. *Veldornitologisch Tijdschrift* 7: 85-93.
Cramp, S 1985. *The birds of the western Palearctic* 4. Oxford, London & New York.
Hirschfeld, E & Svensson, L 1985. Fältbestämning av större turturduva. *Vår Fågelvärld* 44: 145-152.
Ree, V 1980. Rapport fra NSKF's virksomhet 1979. *Vår Fuglefauna* 3: 245-278.

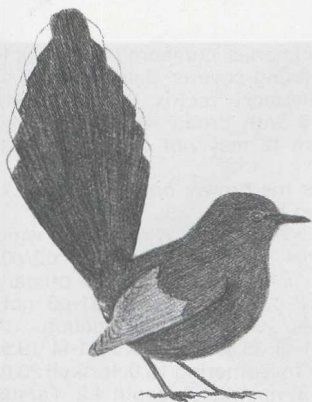
Erik Hirschfeld, Kristianstadsgatan 13, 214 23 Malmö, Sweden

APPENDIX 1 Records of Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* in Europe.

autumn 1842	Härjedalen, Sweden
October 1850	Norrbotten, Sweden
4 November 1863	Djursland, Denmark
July 1889	Ångermanland, Sweden
23 October 1889	Yorkshire, England
13 November 1903	Hordaland, Norway
20 November 1907	Møre og Romsdal, Norway
December 1917	Vejde, Denmark
24 December 1924	Djursland, Denmark
26 October 1926	Djursland, Denmark
8 March 1932	Falster, Denmark
21 November 1932	Bornholm, Denmark
4 October 1933	Kalundborg, Denmark
25 October 1943	Heligoland, FRG
29 January 1946	Norfolk, England
15 June-2 July 1958	Blekinge, Sweden
2-6 May 1960	Scilly Isles, England
19 & 23 May 1972	Christiansø, Denmark
5 October 1973	Cornwall, England
31 October-1 November 1974	Fair Isle, Scotland
25 October 1975	Lincolnshire, England
8 November 1975	Humberside, England
December 1976-March 1977	Halland, Sweden
21 February-20 March 1978	Nord-Trøndelag, Norway
18-19 May 1978	Cornwall, England
2 October 1980	Särkijärvi, Finland
February 1984	Copenhagen, Denmark
14-23 December 1984	Jämsä, Finland
winter 1984/85	Copenhagen, Denmark
16 January-March 1985	Helsinki, Finland
18 February-April 1985	Öland, Sweden

Records under consideration by, or not yet submitted to a rarities committee.

21 August 1965	Evros, Greece
December 1968	Uppland, Sweden
26 November 1974	Dalarna, Sweden

Black Bush Robin in Israel

Hadoram Shirihai

In 1981 and 1985, in the southern part of the Arava, north of Elat, Israel, Black Bush Robins *Cercotrichas podobe* were observed on four occasions. Three of them were seen in 1985 and possibly concerned the same individual. Since this paper was compiled, a further five were observed between Elat and Yotvata during March-May 1986. Two of these were photographed and one adult was ringed in Elat on 24 March 1986.

During the morning of 12 April 1981, at Yotvata, 40 km north of Elat, the first Black Bush Robin was seen and heard singing as close by as two metres by J C Eames and J Mycock. The following day it seemed to have disappeared (Eames 1986).

In the late afternoon of 8 April 1985, near Samar, 30 km north of Elat, the species was observed by Sampsa Cairenius, also from short distance. On 19 and 20 April 1985, Uri Sheines saw a Black Bush Robin at Kibutz Ketura, 60 km north of Elat, again from short distance. On 31 May 1985 the species was seen for the fourth time by Ofer Molcho at Kibutz Elot, 3 km north of Elat. The bird was caught by his father the next day. It was brought to me for identification and was described, measured, photographed, ringed and released. It was seen afterwards at the kibutz by many birdwatchers and stayed till 4 June.

On all occasions the Black Bush Robins were seen close to man-made habitat in desert or semi-desert areas, with desert type bushes of different heights, such as *Acacia*, *Suaeda*, *Nitraria* and *Atriplex*, or in green areas such as gardens and mango-groves which offer a rather dense coverage. These were the first records of Black Bush Robin for Israel. The description given below is of the bird at Kibutz Elot.

description

SIZE & BUILD Size much as Blackbird *Turdus merula* but with longer tail; rather larger than Rufous Bush Robin *C galactotes*. Tail long (about half of total length of

bird), graduated, fan-shaped and mostly cocked. Rather tall appearance due to relatively long and strong legs and upright posture. Mostly seen with tail upright and

Black Bush Robin in Israel

58 Black Bush Robin *Cercotrichas podobe*, Israel, June 1985 (*Hadoram Shirihai*).

breast stretched. In flight, reminiscent of Brown Babbler *Turdoides squamiceps* due to long and trailing tail. Bill short, strong and narrow, slightly curved downwards.

PLUMAGE Head, body and upperwing-coverts sooty black; rump feathers and undertail-coverts with white or grey crescents or dots (2-6 mm wide). Remiges dark brown, with inner webs rusty brown or dark orange, but p6 completely dark

identification

The description points straight to Black Bush Robin (cf Bannerman 1936, Archer & Godman 1961, Mackworth-Praed & Grant 1980). Because of their wing-length and sooty black plumage both birds probably concerned adult males, females having shorter wings (C S Roselaar *in litt*) and juveniles being rather dark brown instead of sooty black (Heim de Balsac & Mayaud 1951).

distribution

The Black Bush Robin occurs right across Africa, from Senegal to the

brown, (primaries numbered ascendently). Underwing-coverts pale rusty. Tail black; innermost rectrix t1 completely black, t2-6 with broad white tips (5-20 mm). Worn t2 may not show white tip either.

BARE PARTS Iris brown; orbital ring black. Bill and leg black.

MEASUREMENTS (IN MM) Wing 93.0; wing formula: p4 & p5 longest, p2=p8/p9, p3=p6/p7, p1 11.5 longer than primary coverts; p3-p6 emarginated, p1-p6 notched. Tail 106.0; tail graduation: t1 longest, t1-t6 35.0, t1-t5 23.5, t1-t4 19.5. Bill length to feathering 15.0, to skull 20.0; bill width at nostril 4.7, depth 4.2. Tarsus 29.0; foot-span including claws 36.0, without claws 26.5; inner claw 4.0, middle claw 5.0, outer claw 4.0, hind claw 7.0. Weight 22.0 g. Fat 0.

MOULT & WEAR Primaries with shade and shape of new ones, but with very worn tips. Secondaries s1-s3 new, s4-s6 old. Tertiaries all three new. All upperwing-coverts and alula new. Rectrices with shade of new ones, but rather worn.

VOICE Call hoarse squeek or liquid chatter. **BEHAVIOUR** Typical bush bird. Tends to run and feed on ground or move openly through middle or lower parts of bush. Easy to see and notice.

The bird trapped on 24 March 1986 was sooty black with white tips to the rectrices. It had dark orange inner webs from p2-s5. Feathers and plumage looked fresh compared to the 1985 bird. Feathers looked as if moulted completely in the summer/autumn of 1985. The following measurements were taken. Wing 94.0; wing formula: p4 & p5 longest, p1 > pC 12.5, p2=p8/p9, p2 < tip 8.0; p3-p5 emarginated (slightly in p6). Tail 115.0. Bill to skull 20.3. Tarsus 30.3.

59 Black Bush Robin *Cercotrichas podobe*, Israel, June 1985 (Hadoram Shirihai).

Red Sea between 10N and 20N and on the Arabian peninsula up to 24N. It inhabits the arid thorn belt and is mostly found in low areas with more or less vegetation and gardens. Birds breeding in high areas tend to move to lower altitudes in winter. There are north-south movements in winter as well. Within the western Palearctic the only occurrence known so far was of two birds observed in the oasis of Tamanrassat, Algeria, on 8 February 1968 (Gaston 1970).

The Black Bush Robin has two subspecies: *C p podobe* in Africa and *C p melanoptera* on the Arabian peninsula. The Arabian subspecies differs in lacking the rusty coloration on the innerwebs of the remiges, these being sooty black or (occasionally) with faint indication of rufous (Vaurie 1959). This suggests that the Elat birds belonged to the African subspecies.

In January 1986, I studied skins of both subspecies in the British Museum (Natural History) at Tring, England, and found only very slight differences between them. All specimens of *C p podobe* clearly had dark-orange in the wing while those of *C p melanoptera* mainly had black inner webs to the remiges. However, c 25% of all *C p melanoptera* had some dark orange almost like in *C p podobe*. I also found slight differences in tail measurements with *C p podobe* having a slightly shorter tail in both sexes, 103-115 mm compared to 106-124 mm in *C p melanoptera*. Differences between these subspecies have not been well studied in the past. It would be interesting to study the occurrence of orange inner webs in different populations. Also, it must be investigated whether *C p podobe* breeds in Saudi Arabia.

Northward range expansion of Black Bush Robin on the Arabian peninsula has been noticed by Hutchinson (1975) and Jennings (1980 & 1981) and in Sudan by Archer & Godman. Records found lately in

Black Bush Robin in Israel

northern parts of Saudi Arabia could be due to the increase of settlements with irrigated fields and growth of trees. This northward expansion, its appearance in Israel in April-June (its breeding season) and the increase of suitable habitat (new developments with water supplies) give rise to the possibility of Black Bush Robin breeding in the Arava region in the near future. It may be noted that the arrival and increase of the Namaqua Dove *Oena capensis* in the same area seems to have followed a similar pattern.

acknowledgements

I am grateful to Sampsa Cairenius, J C Eames, Eckhard Gauve, Meirav Gelert, J Mycock, Rami Misrachi, Danny Molcho, Ofer Molcho, Nina Sebba and Uri Sheines for sending me their records or helping me otherwise. I also wish to thank the British Museum (Natural History) for letting me study skins in their collection. Special thanks to the Nature Reserves Authority for enabling me to carry out my ornithological work at Elat.

samenvatting

ZWARTE WAAIERSTAART IN ISRAËL In het zuidelijk gedeelte van de Arava, nabij Eilat, Israël, werd in het voorjaar van 1981, 1985 en 1986 respectievelijk eenmaal, driemaal en vijfmaal een Zwarte Waaierstaart *Cercotrichas podobe* waargenomen. Mogelijk betroffen de gevallen in 1985 één exemplaar. Zowel in 1985 als 1986 werd één exemplaar gevangen en geringd en een beschrijving wordt hier gegeven. Het geval in 1981 was het eerste voor Israël.

Het verspreidingsgebied van de Zwarte Waaierstaart ligt in een gordel ten zuiden van de Sahara over de gehele breedte van Afrika, en op het Arabisch schiereiland. Een waarneming van twee vogels in zuidelijk Algerije in februari 1968 was tot dusver het enige geval in het westelijk Palearctisch gebied.

Het wordt niet ondenkbaar geacht dat de Zwarte Waaierstaart zich in de toekomst in de Arava zal vestigen, gezien de toename van geschikt biotoop (landbouwwontwikkeling) en het feit dat de gevallen in de broedtijd werden vastgesteld. Reeds eerder werd een noordwaardse uitbreiding gesignaleerd in oostelijk Afrika en op het Arabisch schiereiland.

references

- Archer, C G & Godman, E M 1961. *The birds of British Somaliland and the Gulf of Aden* 4. Edinburgh & London.
- Bannerman, D A 1936. *The birds of tropical West Africa* 4. London.
- Eames, J C 1986. A record of the Black Bush Chat in southern Israel. *Sandgrouse* 7: 60-61.
- Gaston, A J 1970. Birds in the central Sahara in winter. *Bull Br Orn Club* 90: 53-66.
- Heim de Balsac, H & Mayaud, N 1951. Sur la morphologie, la biologie et la systématique de *Cercotrichas podobe*. *Alauda* 19: 137-151.
- Hutchinson, M 1975. Systematic list of birds observed at or near Riyadh. *J Saudi Arab nat Hist Soc* 14: 12-30.
- Jennings, M C 1980. Breeding birds in central Arabia. *Sandgrouse* 1: 71-81.
- 1981. *The birds of Saudi Arabia: a check-list*. Cambridge.
- Mackworth-Praed, C W & Grant, C H B 1980. *African handbook of birds* 1. Second edition. London.
- Vaurie, C 1959. *The birds of the Palearctic fauna. Passeriformes*. London.

Hadoram Shirihai, PO Box 774, Elat Birdwatching Centre NRA, Elat, Israel

Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in 1982/83

Hans Schekkerman

De Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* is broedvogel van dennenbossen van Scandinavië tot in noordelijk Rusland. Net als de Kruisbek *L. curvirostra* vertoont de soort eruptieve trekbewegingen in jaren met een slechte kegelooft. Deze erupties zijn minder massaal en minder frequent dan bij de Kruisbek, waarschijnlijk omdat de Grote Kruisbek in zijn verspreidingsgebied doorgaans minder talrijk is dan de Kruisbek, en de kegelopbrengst van dennen *Pinus* minder fluctueert dan die van sparren *Picea*, waarvan de zaden het hoofdvoedsel van de Kruisbek vormen (Nethersole-Thompson 1975).

Tot en met 1981 waren er in Nederland negen gevallen van de Grote Kruisbek vastgesteld. In april 1982 werd een vogel waargenomen te Harderwijk Gld. In de herfst van 1982 beleefde het noordwesten van Europa een grote invasie van deze soort. Ook in Nederland werden op verschillende plaatsen Grote Kruisbekken gezien die veelal tot in het vroege voorjaar van 1983 aanwezig bleven. In de erop volgende zomer werden nog enkele waarnemingen gedaan die op mogelijk broeden van de soort in Nederland wezen. Zelfs uit 1984 werd nog ten minste één geval bekend.

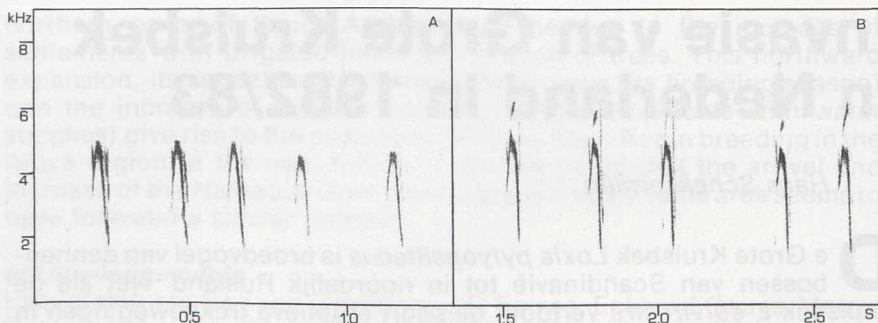
Dit artikel geeft een overzicht van de waarnemingen van Grote Kruisbekken in Nederland sinds 1982. Ze zijn door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna aanvaard. Voor uitgebreidere informatie over de invasie in noordwestelijk Europa, de biotoop- en voedselkeuze, het gedrag en een beschouwing over de determinatie van de soort, zij verwezen naar Catley & Hursthouse (1985).

overzicht van gevallen

De hieronder genoemde gevallen zijn per regio gerangschikt. Opgenomen zijn gevallen uit de hoofdperiode van de invasie (oktober 1982-april 1983) en uit gebieden waar de aanwezigheid van Grote Kruisbekken gedurende langere tijd werd vastgesteld en bevestigd door foto's of beschrijvingen, alsmede voldoende gedocumenteerde gevallen uit andere perioden en gebieden. Bij de data uit de hoofdperiode van de invasie zijn omwille van de leesbaarheid de jaartallen weggelaten.

WADDENEILANDEN Op 9 oktober werden te Oosterend, Terschelling Fr, twee Grote Kruisbekken gezien en gehoord. Overwinteren werd bevestigd door een waarneming van zes mannetjes en twee vrouwtjes te West-Terschelling op 16 januari.

Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in 1982/83

FIGUUR 1 **A** Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus*, roep, Bloemendaal, Noordholland, september 1982 (C J Hazevoet). **B** Grote Kruisbek, roep, Texel, Noordholland, november 1982 (C J Hazevoet).

De eerste waarneming van een Grote Kruisbek op Texel Nh was op 24 oktober, gevolgd door 16 en 22 vogels op respectievelijk 30 oktober en 3 november. Vervolgens werden tot begin maart regelmatig Grote Kruisbekken waargenomen waarbij de grootste groep, die nogal heen en weer zwierf, uit ongeveer 30 exemplaren bestond. Naast deze groep werden op verschillende plaatsen in het bosgebied kleinere groepjes gezien. Op 22 februari werd het hoogste dagtotaal (38) vastgesteld, doch het aantal op het eiland aanwezige vogels werd op maximaal 50 geschat (Frits-Jan Maas *in litt*). De laatste waarneming op Texel was op 13 maart en betrof een solitair exemplaar.

Op 25 maart werden op Schiermonnikoog Fr twee mannetjes en een vrouwtje Grote Kruisbek waargenomen in een groep van 14 Kruisbekken.

NOORDHOLLAND Op 16 en 20 september 1982 werd in De Kennemerduinen te Bloemendaal Nh een groep van ongeveer 20 kruisbekken gezien, waarvan later aan de hand van gemaakte geluidsopnamen kon worden aangetoond dat er in ieder geval enkele Grote Kruisbekken bij waren. Op 12 oktober werden 18 Grote Kruisbekken waargenomen. In de periode half november tot begin februari werden hier regelmatig *c* 20 exemplaren vastgesteld. De laatste waarnemingen betroffen zeven en 14 vogels op respectievelijk 19 februari en 3 maart. De Grote Kruisbekken uit De Kennemerduinen overnachtten in gezelschap van 50-60 Kruisbekken in Middenduin te Overveen Nh.

Vanaf 1 november werden op het landgoed Koningshof te Aerdenhout Nh Grote Kruisbekken waargenomen. Gedurende december en januari schommelde het aantal vogels tussen 20 en 30 met een maximum van 33 op 9 januari. Ongeveer half februari waren de vogels plotseling vertrokken; de laatste waarneming betrof *c* 30 exemplaren op 11 februari.

In het Noordhollands Duinreservaat werden de eerste Grote Kruisbek-

Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in 1982/83

ken gedetermineerd op 3 en 4 november te Egmond Nh (respectievelijk twee en drie vogels). Op 13 november werden 20 Grote Kruisbekken ontdekt op een kampeerterein te Castricum Nh. Gedurende de maanden december tot en met februari schommelde het aantal vogels tussen 20 en 33. Op 9 maart werden 35 vogels gezien. Hierna verspreidden ze zich over het terrein en namen de aantallen vrij snel af. De laatste waarnemingen betroffen één tot vier vogels op 14 april en 15 exemplaren op 16 april. Op 1 april werd in de Verbrande Pan te Egmond nog een paartje Grote Kruisbekken gezien.

Op 6 november werden in de Boswachterij Schoorl Nh negen Grote Kruisbekken ontdekt. Op 11 november was het aantal toegenomen tot ongeveer 25 exemplaren. Het maximaal aantal van c 40 vogels werd vastgesteld op 30 januari. Grote Kruisbekken werden hier gezien op meerdere, enkele kilometers uiteen gelegen plaatsen, zodat het niet is uitgesloten dat het twee aparte groepen betrof. Het totaal aantal vogels zou dan c 50 kunnen zijn geweest. De laatste groepsaarneming betrof 12 vogels op 16 maart. Daarna werd op 2 augustus 1983 wederom een mannetje gezien.

Van 18 februari tot en met 12 maart waren er Grote Kruisbekken aanwezig in het Robbenoordbos in de Wieringermeer Nh. Het ging hier om ten minste 10 vogels.

ZUIDHOLLAND Op 8 augustus 1983 werd bij Wassenaar Zh een juveniele Grote Kruisbek gevangen en geringd.

GRONINGEN Op 9 oktober werd bij de sluisen te Lauwersoog Gr een op paardebloemzaad foeragerend vrouwtje Grote Kruisbek waargenomen

60 Grote Kruisbekken *Loxia pytyopsittacus*, Wieringermeer, Noordholland, februari 1983
(Ruud Brouwer).

61 Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus*, Ermelo, Gelderland, januari 1984 (Jaap Eerdmans).

dat later in westelijke richting wegvloog.

DRENTHE Op 24 en 25 februari werden in de Boswachterij Dwingelo D respectievelijk één en twee paartjes Grote Kruisbekken gezien en op 6 maart twee vrouwtjes.

GELDERLAND Op 19 april 1982 werd te Harderwijk een Grote Kruisbek gezien en gefotografeerd.

Op 28 november werden bij Tongeren Gld twee mannetjes Grote Kruisbek gevangen en geringd en op 19 en 20 februari twee mannetjes en een vrouwtje (Terpstra & Osieck 1983). Op beide laatste data werd een mannetje waargenomen dat zich niet liet vangen. Op 4 april waren twee mannetjes en een vrouwtje aanwezig te Epe Gld.

In juli 1983 werden op twee plaatsen op de Veluwe juveniele Grote Kruisbekken gefotografeerd: een exemplaar bij Nunspeet Gld en op 21 juli één te Bennekom Gld die versuft was na een botsing met een raam (Bastin 1984). Deze laatste vogel maakte deel uit van een groep van ongeveer 20 kruisbekken die al enkele dagen aanwezig was. De groep bleef in de omgeving tot april 1984. Op 15 januari 1984 vloog een mannetje Grote Kruisbek zich dood tegen een raam te Ermelo Gld.

aankomst, overwintering en vertrek

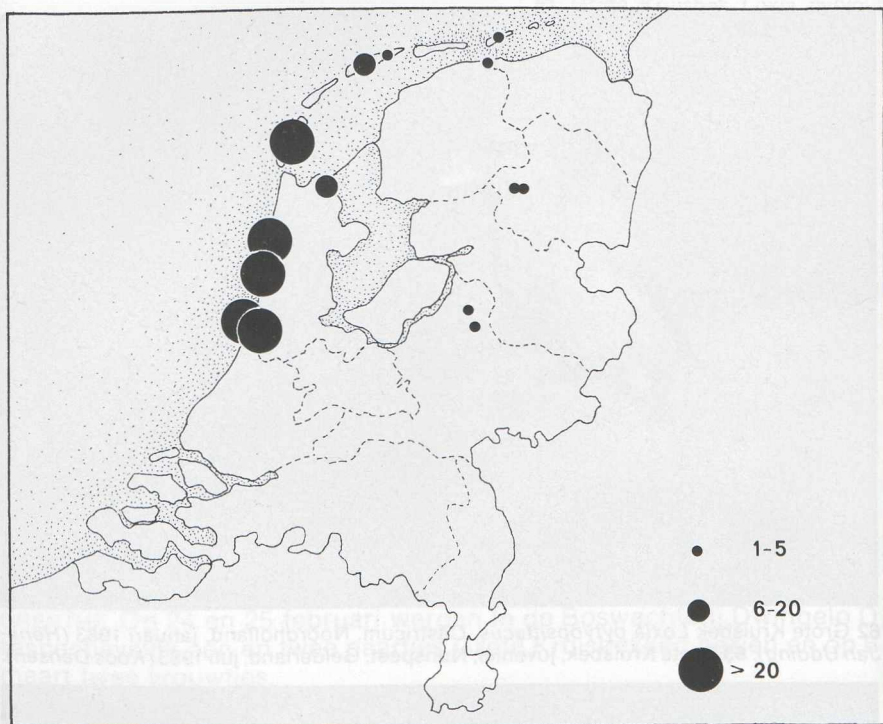
De eerste Grote Kruisbekken werden ontdekt op Terschelling op 9 oktober 1982. Dat er sprake was van een invasie werd duidelijk toen op 12 oktober te Bloemendaal en op 24 oktober op Texel de eerste groepen werden gevonden, gevolgd door groepen te Aerdenhout, Schoorl en Castricum in de eerste helft van november.

62 Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus*, Castricum, Noordholland, januari 1983 (*Henk-Jan Udding*). 63 Grote Kruisbek, juveniel, Nunspeet, Gelderland, juli 1983 (*Koos Dansen*).

Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in 1982/83

FIGUUR 2 Gevallen van Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* in Nederland, september 1982 - april 1983.

Het is niet goed aan te geven wanneer de hoofdmacht van de Grote Kruisbekken in Nederland is aangekomen. Er zijn aanwijzingen dat de groepen reeds enige tijd aanwezig waren alvorens ze ontdekt werden. Zo bleek uit geluidsopnamen dat reeds op 20 september in De Kennemerduinen Grote Kruisbekken zaten. Ook waren er eind september te Castricum al 'kruisbekken' gezien op de plaats waar later Grote Kruisbekken verbleven. Vermoedelijk is de hoofdmacht van de vogels in de eerste helft van oktober aangekomen. In Groot-Brittannië werd de eerste Grote Kruisbek gezien op 7 oktober en werden rond half oktober de meeste vogels waargenomen aan de noord- en oostkust, aankomst implicerend (Catley & Hursthouse). In Denemarken werden de eerste Grote Kruisbekken vastgesteld op 2 oktober.

In Nederland was er een lichte aantalsstijging gedurende de maand november, door groepering van reeds eerder aangekomen groepjes of door aankomst van nieuwe vogels. In Denemarken steeg het aantal waargenomen vogels van 81 in oktober tot bijna 700 in

november, een flinke aankomst in november suggererend (Anders Pape Møller *in litt*). Ook in Groot-Brittannië werden in november nog nieuwe Grote Kruisbekken ontdekt.

Plaatsen waar Grote Kruisbekken hebben overwinterd zijn Terschelling, Schoorl, Castricum, Bloemendaal, Aerdenhout en de noordelijke Veluwe. Gedurende de periode december-eind januari waren de vogels hier vrij honkvast en de aantallen vrij constant. Optelling van de gebiedsmaxima uit deze periode geeft een totaalschatting van ongeveer 230 (200-250) overwinterende Grote Kruisbekken in Nederland, waarvan 130-145 in de Noordhollandse kuststreek. Hierbij is het aantal vogels op de Veluwe op slechts vijf geschat en is geen rekening gehouden met mogelijke onopgemerkte overwintering in Drenthe, waar in het vroege voorjaar wel enkele vogels werden gezien. Hierdoor heeft het werkelijke aantal wellicht iets hoger gelegen. Daarentegen is een eerdere schatting van 275-325 exemplaren aan de hoge kant (cf Catley & Hursthouse).

In de loop van februari en maart vielen de wintergroepen in het kustgebied min of meer uiteen in kleinere, rondzwervende eenheden. In deze periode werden veel zingende en in bepaalde gevallen ook alarmerende Grote Kruisbekken waargenomen. Te oordelen naar de afnemende aantallen vond er wegtrek plaats, met name uit Zuid-Kennemerland. Noordelijker bleven de vogels iets langer hangen, tot half maart te Schoorl en op Texel en tot in april te Castricum.

Vanaf de tweede helft van februari werden op enkele nieuwe plaatsen in Nederland Grote Kruisbekken gezien: Wieringermeer, Drenthe en Schiermonnikoog. Hoewel het niet is uitgesloten dat in enkele van deze gebieden overwintering onopgemerkt heeft plaatsgevonden, passen de waarnemingen goed in een beeld van langzame wegtrek in noordoostelijke richting in de periode half februari-april. In Groot-Brittannië werd het verdwijnen van de wintergroepen geconstateerd tussen begin februari en half maart. In Denemarken nam het aantal vogels af van 3700 in februari tot ongeveer 50 in april.

gevallen buiten de invasieperiode

Na het vertrekken van de hoofdmacht begin april 1983 werden op enkele plaatsen nog Grote Kruisbekken waargenomen. Aanwijzingen voor zekere broedgevallen zoals eieren of ouders die jongen voeren in of bij een nest werden niet gevonden. Wel waren er in de zomermaanden enkele gevallen die op waarschijnlijk broeden wezen. In juli 1983 werden juveniele Grote Kruisbekken gefotografeerd te Nunspeet en Bennekom. Op 8 augustus 1983 werd een juveniele vogel gevangen bij Wassenaar. De mogelijkheid van een niet-Nederlandse herkomst van deze juvenielen is niet uitgesloten, aangezien van vinkachtigen bekend is dat vliegvlugge jongen zich met hun ouders over grote afstanden kunnen verplaatsen. Mogelijk zijn ze meegekomen met een vrij omvangrijke invasie van Kruisbekken die eind juni 1983 een aanvang nam.

64 Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus*, Harderwijk, Gelderland, april 1982 (W Janszen).

Opvallend is verder dat reeds op 19 april 1982 op de Veluwe (Harderwijk) een Grote Kruisbek werd waargenomen. Ook na de zomer van 1983 zijn hier nog Grote Kruisbekken vastgesteld. De mogelijkheid dat de gevallen van de Veluwe weinig uitstaande hebben met de invasie van 1982/83 doch aanwijzingen zouden kunnen zijn voor een geïsoleerd voorkomen, dringt zich hier op.

dankzegging

Waarnemingen van Grote Kruisbekken in Nederland werden ontvangen van Johan Apperloo, Marjolein Bastin, Johan Bekhuis, Arnoud van den Berg, Pieter Bison, Leo Bot, Ruud Brouwer, Bert Bulthuis, Eugene van den Burg, Tom Damm, Koos Dansen, C van Deursen, Lieuwe Dijkse, Jaap Eerdmans, Klaas Eigenhuis, Frank van Groen, Hans ter Haar, Nick van der Ham, Kees Hazevoet, Huub Huneke, Evert van Huijssteeden, Edward van IJzendoorn, W Janszen, Frans Jongerling, Arne van Kalsbeek, Peter de Knijff, Jan van der Laan, Sander Lagerveld, Frits-Jan Maas, N Marra sr, Eric Menkveld, Dirk Moerbeek, Jan Mulder, Piet Munsterman, Peter Nuyten, Erik van Ommen, Gerald Oreel, Erik Poerstamper, Adri Remeeus, René van Rossum, Jowi de Røever, K Scholten, Hans Schouten, Rienk Slings, Jan Jaap Spaargaren, Gerard Steinhaus, Klaas Terpstra, Henk-Jan Udding, Otto de Vries en Louis Witte. Gerald Oreel verzamelde een groot deel van de waarnemingen. Informatie over het voorkomen van Grote Kruisbekken in Groot-Brittannië, Denemarken en Zweden werd ontvangen door Graham Catley, Anders Pape Møller en Lennart Risberg.

summary

INFLUX OF PARROT CROSSBILL IN THE NETHERLANDS IN 1982/83 In the autumn and winter of 1982/83, as in the whole of north-western Europe, a large influx of Parrot Crossbills *Loxia pytyopsittacus* occurred in the Netherlands. The first birds were present on 16 September. Main arrival was probably in October, though some groups were not discovered until early November. About 230 are estimated to have wintered, the majority (c 140) in the coastal area of Noordholland. From mid February onwards, disappearance of winter groups and new records in the north-east of the country suggested dispersion in a north-easterly direction. By the beginning of April most birds had left. Reports of juvenile Parrot Crossbills in July-August 1983, suggested breeding in the Netherlands by some pairs. In the Veluwe-area, there were even records from April 1982 and January 1984. Up to and including 1981, there were only nine records of Parrot Crossbill for the Netherlands.

verwijzingen

Bastin, M 1984. *Libelle natuuragenda* 1985. Haarlem.

Catley, G P & Hursthouse, D 1985. Parrot Crossbills in Britain. *Br Birds* 78: 482-505.

Nethersole-Thompson, D 1975. *Pine Crossbills*. Berkhamsted.

Terpstra, K & Osieck, E R 1983. Vangsten van Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* in de winter 1982/83. *Limosa* 56: 61-62.

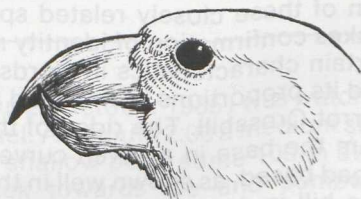
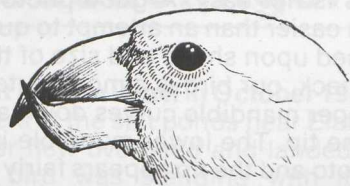
Hans Schekkerman, Mr Ludwigstraat 1, 1901 PS Castricum

APPENDIX 1 Overzicht van ongedocumenteerde gevallen van Grote Kruisbekken *Loxia pytyopsittacus* uit de periode 1982-84.

1982 - 23 september, Oosterend, Terschelling Fr (één), 14 november, Wassenaar Zh (twee).

1983 - 19 februari, Diever D (twee), 11 maart, Lauwersoog Gr (mannetje), 9 juni, Goirle Nb (11 waaronder twee juvenielen), 29 september, Bennekom Gld (mannetje dood tegen raam).

1984 - 31 maart, Bennekom (mannetje dood tegen raam), 10 mei, Epe Gld (mannetje).

mystery photographs

65 Parrot Crossbill *Loxia pytyopsittacus*, Aerdenhout, Noordholland, November 1982
(Arnoud B van den Berg).

20 Posture, plain plumage (actually red in this bird) and bill shape make clear that the bird in mystery photograph 20 is a crossbill *Loxia*. When this photograph is not taken in Scotland, where the sedentary Scottish Crossbill *L. scotica* occurs, two possibilities remain: Crossbill *L. curvirostris* and Parrot Crossbill *L. pytyopsittacus*. Identification of these closely related species is not easy. A good photograph makes confirmation of identity much easier than an attempt to quantify certain characteristics in words. Based upon shape and size of the bill and its proportions to the head and neck, our bird is almost certainly a Parrot Crossbill. The ridge of the upper mandible curves down almost from the base in an even curve to the tip. The lower mandible is very broad based, as shown well in the photo and the tip appears fairly blunt. The bill is deep at its base compared to its length and tends to look smaller on the head than in Crossbill, due to the heavy thick-set neck and head. The bird looks bull-necked and suggests the loose 'ruff' of feathers known as a feature of Parrot Crossbill. In general it closely resembles a first-winter male which was present in Norfolk, England, from October 1983 till May 1984. When first seen its bill was of similar proportions as in the mystery bird and its identification caused much argument despite its companions being some 'classic' examples of Parrot Crossbill. Eventually, during its stay its bill gradually achieved more readily identifiable proportions.

This photograph was taken by Arnoud van den Berg at Aerdenhout, Noordholland, in November 1982.

Graham P Catley, 13 West Acridge, Barton-on-Humber, South Humberside DN18 5AJ, UK

Mystery photograph 21. Solution in next issue.

mededelingen

Great Knot in Israel in October 1985 On 24 October 1985 I was watching waders at the salt ponds near Elat, Israel. At about 12:00 a medium sized wader flew overhead and landed in a shallow pond some 100 m away. The bird was standing with its back towards me and somewhat resembled a Knot *Calidris canutus*. I caught a glimpse of the bill, which seemed slightly too long for Knot, as did the legs. After some minutes it turned sideways a little for a few seconds, showing some round black spots on the rear flank. At that moment, the possibility of a Great Knot *C tenuirostris* occurred to me and I decided to walk around to get better views. I was able to approach it up to 50 m and made a rough sketch. The bird's large size, long legs and bill and prominently spotted underparts confirmed its identity as a Great Knot.

In the course of the afternoon the Great Knot was seen by Per Alström, Hadoram Shirihiy and others. It was resting on the dikes between the

salt ponds, most of the time with Redshanks *Tringa totanus*. It was rather shy. The next day the bird could not be relocated. The following description was taken.

GENERAL APPEARANCE & STRUCTURE Sandpiper with size of Redshank, with slightly bulkier body but shorter legs and slightly shorter bill. Body proportions resembling Knot but bill longer, c 1.25 times head length, with thick base and rather slender, slightly downcurved tip. Legs about as long as body height, relative length between that of Dunlin *C alpina* and Curlew Sandpiper *C ferruginea*. Head fearily large with steep forehead. Stance horizontal, rather hunched, but when alert neck and legs including toes fully stretched as in Ruff *Philomachus pugnax*. Flight silhouette long-winged as in Grey Plover *Pluvialis squatarola*.

HEAD & NECK Head very pale from distance. Forehead, crown and nape whitish with fine grey-brown streaking. Supercilium white, rather wide and diffuse, tapering over ear-coverts. Lores grey. Upper ear-coverts finely streaked grey-brown, lower ear-coverts grey. Throat white. Neck paler than crown, diffusely streaked greyish-brown; side of neck pale grey.

UPPERPARTS Upper mantle feathers blackish-brown, very worn, forming dark band; lower mantle feathers greyish-brown with paler edge. Scapulars and feathers of back brownish-grey with pale edge and darker shaftstreak; some worn, darker feathers admixed. Rump and uppertail-coverts whitish with sparse darker flecks, contrasting with dark brownish-grey uppertail.

UNDERPARTS Breast with broad band of

66 Great Knot *Calidris tenuirostris*, Israel, October 1985 (Hans Schekkerman).

dense blackish flecks. Flank and upper belly white with rather large rounded black spots; rest of belly white. Few spots also on undertail-coverts.

WING Primaries and secondaries dark grey-brown. Tertials grey with pale fringe and dark grey centre. Coverts mixture of worn brown feathers (mainly lesser and some median coverts) and new, greyish ones with pale edge and darker shaftstreak (greater and some median coverts). Upperwing in flight with rather diffuse whitish wing-bar and contrasting dark remiges and primary coverts.

BARE PARTS Iris dark. Bill dark grey or blackish with greenish-grey base. Leg fairly dark greenish-grey.

MOULT & WEAR Inner two primaries missing or short; rest of primaries very worn.

VOICE High trill *prrrt* or *pruu* (shorter than Dunlin and not unlike call of Curlew Sandpiper), uttered twice when disturbed.

Identification of Great Knot is not difficult. Its large size and long bill and legs give the species a conspicuous appearance. The pattern of black spots on the underparts in adult summer plumage is unique among *Calidris* sandpipers. In winter plumage, upperparts are mainly grey and the spotting on the underparts is less dense and greyer. Juveniles have smaller, less dense spotting on breast and flanks than summer adults, besides having more contrasting upperparts. In flight, Great Knot shows a less well marked wing-bar, longer wings and more contrast between tail and uppertail-coverts than Knot. The dense and dark underpart spotting and the active wing moult showed that the Elat bird was an adult.

The Great Knot breeds in north-eastern Siberia and winters on the

FIGURE 1 Great Knot *Calidris tenuirostris*, Israel, October 1985 (Hans Schekkerman).

coasts of southern China and the Philippines south to Australia and west to Pakistan. Stragglers have reached Oman (King & Gallagher 1983) and there have been two other records in the western Palearctic. One was seen on the Ebro Delta, Catalonia, Spain, on 7 April 1979 (*Ardeola* 32: 137-143, 1985) and one at Oued Sous, Agadir, Morocco, on 27 August 1980 (Lister 1981). All three Palearctic records involved adult birds.

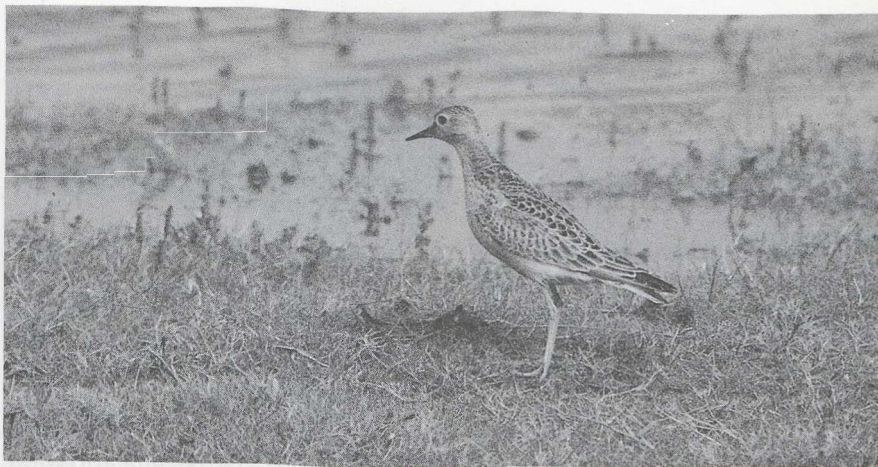
references

- King, B F & Gallagher, M G 1983. First record of Great Knot *Calidris tenuirostris* in Oman, E Arabia. *Bull Br Orn Club* 103: 139-140.
 Lister, S M 1981. Le Grand Maubeche *C tenuirostris* nouveau pour l'ouest du Paléarctique. *Alauda* 49: 227-228.

Hans Schekkerman, Mr Ludwigstraat 1, 1901 PS Castricum

Blonde Ruiters op Texel in september 1985 Op 17 en 18 september 1985 zagen Markus Beser en Angelika Werners in de Slufter op Texel Nh een steltloper waarvan zij vermoedden dat het een Blonde Ruiters *Tryngites subruficollis* was. De vogel viel in de eerste plaats op door zijn zeer gele poten en de lichte veerpartij rond het oog. Ook waren de enigszins roodachtige onderdelen opvallend. De ruiters hield zich soms op in een groep Bontbekplevieren *Charadrius hiaticula* en Kleine Strandlopers *Calidris minuta* waardoor kon worden vastgesteld dat hij nauwelijks groter was dan een Bontbekplevier. De vogel was erg vertrouwelijk en liet zich tot op vier meter benaderen en fotograferen.

Later kon aan de hand van de dia's de determinatie als Blonde Ruiters worden bevestigd en werd tevens vastgesteld dat het een juveniele vogel betrof vanwege het donkere subterminale streepje op elk der vleugeldekveren, de bruinachtige (niet zwarte) vlekjes op de zijborst en het

67-69 Blonde Ruitter *Tryngites subruficollis*, Texel, Noordholland, september 1985 (Markus Beser).

geheel gave ongesleten verenkleed. Een dia van de vliegende vogel liet de witte ondervleugel zien met het kenmerkende donkere halve-maanvormige streepje op de grote onderhanddekkveren.

Dit was het vierde geval van de Blonde Ruitter voor Nederland. De vorige gevallen waren: 18 september 1955, De Beer Zh; 12 november 1955, Amsterdam Nh en 18 september 1960, Vlaardingen Zh. In de BRD werden in het najaar van 1985 drie exemplaren waargenomen (Peter Barthel *in litt*). In België verbleef de eerste Blonde Ruitter van 27 augustus tot 12 september 1984 te Dudzele Wvl. In Groot-Brittannië en Ierland worden jaarlijks 10 à 30 gevallen gemeld.

summary

BUFF-BREASTED SANDPIPER ON TEXEL IN SEPTEMBER 1985 On 17 and 18 September 1985 a juvenile Buff-breasted Sandpiper *Tryngites subruficollis* was observed and photographed on Texel, Noordholland. It was the fourth record for the Netherlands.

Markus Beser, Berliner Strasse 18, 4005 Meerbusch, BRD

Bill ratios of Crossbill and Parrot Crossbill Herremans (1985) is quite correct in pointing out that Møller's (1981) calculation of bill ratios in Crossbill *Loxia curvirostra* and Parrot Crossbill *L. pytyopsittacus* was statistically invalid. He clearly explained the reasons which will not be repeated here. Herremans only had data for Crossbills available, and suggested that there would be a small overlap of the bill ratios of that species and Parrot Crossbill. The overlap is, in fact, quite considerable. I have calculated the bill ratios for Crossbill and Parrot Crossbill from a small sample (n=30 for each species) of my own data. Using this data-set reveals that while ratios worked out by Møller's technique show narrow, widely separated ranges, and the theoretical extremes calculated using Herremans' method show considerable overlap, the maximum and minimum ratios from individual birds overlap even more. This results partly from the correlation between bill length and depth (as pointed out by Herremans) which reduces the extremes in individual ratios. Other factors may also be involved; these will be discussed elsewhere (Knox *in prep*).

TABLE 1 Maximum and minimum bill length and depth for Crossbill *Loxia curvirostra* and Parrot Crossbill *L. pytyopsittacus*, and length/depth ratios as calculated from the same data-set by the method of Møller (1981), the theoretical maximum (Herremans 1985) and from individual birds (n=30).

	Crossbill		Parrot Crossbill	
	max	min	max	min
bill length	21.0	17.5	21.5	18.9
bill depth	11.5	10.0	14.2	12.3
Bill length/bill depth ratios as calculated by different methods:				
Møller	1.75-1.83		1.51-1.54	
theoretical	1.52-2.10		1.33-1.75	
individual	1.52-1.95		1.44-1.72	

Crossbill beak shape is highly variable. Parrot Crossbill generally tends to have relatively deeper bills than Crossbill. However, individual Parrot Crossbills with long, thin beaks and Crossbills with short, deep ones indicate the need for other characters to be used as well in any identification.

references

- Herremans, M 1985. Bill ratio of crossbills. *Dutch Birding* 7: 146-147.
 Møller, A P 1981. Field identification of Parrot Crossbill. *Dutch Birding* 2: 148-150.

Alan Knox, Sub-department of Ornithology, British Museum (Natural History), Tring, Hertfordshire HP23 6AP, UK

varia

Great Knot With single records in Israel, Morocco and Spain, the occurrence of Great Knot *Calidris tenuirostris* in the western Palearctic has elicited considerable interest in this species. Breeding in north-eastern Siberia, it has proved relatively difficult to observe on its migration routes. It winters on the Indian subcontinent, in south-eastern Asia and Australasia. Only during the last decades, it has become clear that its main wintering grounds are situated in southern New Guinea and northern Australia. Recently, the Australian population has been estimated at 253 500 whereas only in 1976 the world population of Great Knot was thought to be around 10 000 individuals. Much of the mystery of its identification has been dispelled in a paper by John Marchant (*Br Birds* 79: 123-135, 1986). However, in my opinion too little emphasis has been laid on the size difference between Great Knot and Knot *C canutus*. Furthermore, to me Great Knot gives an obvious long-necked appearance compared to Knot.

Waderwatchers may be excused from wondering how many Great Knots they may have overlooked. This concern was reinforced by Marchant's statement that there is little doubt that many go undetected

70 Great Knots *Calidris tenuirostris*, Australia, December 1975 (Gerry Nicholls).

71 Great Knots *Calidris tenuirostris*, Australia, December 1975 (Gerry Nicholls). **72** Great Knot and Knot *C canutus*, Australia, December 1975 (Gerry Nicholls).

in large flocks of its smaller relative. It may be of some consolation then, when I say that in my opinion Great Knot is too obvious a bird to have escaped the eager ticking eyes of the hoards of competent birders in Europe and elsewhere. What birder, sometimes half bored by seeing flocks of rather similar, plain-looking Knots, is going to miss an interloper with long bill, legs and neck, large body and more contrasting plumage? I cannot imagine that anyone who can separate Wood Sandpiper *Tringa glareola* from Green Sandpiper *T ochropus* or Curlew Sandpiper *C ferruginea* from Dunlin *C alpina* would have any problem at all recognizing a Great Knot. GERRY NICHOLLS

aankondigingen

Vogeldag op 9 november 1986 te Turnhout Op zondag 9 november 1986 organiseert de Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal, afdeling Turnhout, een vogeldag in het Sint Jozefcollege te Turnhout. Alle belangstellenden, ook niet-leden van De Wielewaal, zijn welkom. Men kan zich voor deze dag inschrijven door storting van BF 450 (deelname en middagmaal) op postrekening 000-0269001-20 ten name van H Meeus (Langvenstraat 25, 2300 Turnhout). Inschrijving dient te geschieden voor eind oktober. Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot Hubert Meeus (adres zie boven, 014-415758).

Bioacoustics In early 1987, the first issue of *Bioacoustics* will be published. Superseding *Biophon*, it will be the first international journal wholly devoted to the study and recording of animal sounds. Its wide range of topics covered will include: animal sound communication, bioacoustic research, sound recording techniques, expeditions and other recording activities, recent bioacoustic publications, new equipment, symposia and news, and wildlife sound archives. The editor will be Brian Lewis (UK) while the editorial board will include J L Gulledge (USA), P Hansen (Denmark), C J Hazevoet (Netherlands), K J Joseph (India), P Fullagar (Australia), and other leading experts on the subjects covered. *Bioacoustics* will be published in association with The British Library National Sound Archive and the International Bioacoustics Council. The subscription rate per volume (four issues) for institutions will be £ 55. However, if there will be at least 400 subscribers, then there will be an individual rate of £ 15 (£ 3.75 per issue). Institutions and individuals interested in subscribing to *Bioacoustics* should write to the Managing Editor, Ron Kettle (British Library of Wildlife Sounds, The National Sound Archive, 29 Exhibition Road, London SW7 2AS, UK).

Coordinated waterfowl counts in Pakistan, India, Nepal and Bangladesh In January 1987, for the first time ever, coordinated mid-winter waterfowl counts will take place throughout Pakistan, India, Nepal and Bangladesh. The surveys will be organised by various national conservation organisations including the Bombay Natural History Society, Zoology Survey Department of Pakistan and Sind Wildlife Management Board, with assistance of the International Council for Bird Preservation ICBP and the International Waterfowl Research Bureau IWRB. As well as providing the national conservation organisations with data on their important wetland sites, the information will be of considerable value to the International Union for the Conservation of Nature, the ICBP and the IWRB Asian Wetland Inventory.

Birders who intend to visit the region during the coming winter and would be interested in joining forces with the national survey teams to count herons, storks, ducks and waders, should contact J van der Ven and D Scott (IWRB, Slimbridge, Gloucester GL 2 7BX, UK) or Richard Grimmett (ICBP, 219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 0DL, UK). It must be stressed that no funding is available at present for travel or subsistence. If a sufficient number of people is interested, a training day will be organized in the UK, probably at Slimbridge.

ICBP Conservation Expedition Competition In 1986-87, the International Council for Bird Preservation *ICBP* will again be running a Conservation Expedition Competition to encourage more expeditions to carry out conservation based ornithological research abroad and to gain experience of international conservation issues and co-operation.

The competition is open to university or other ornithological teams and *ICBP* will contribute up to \$ 1,000 to each of the best two proposals and may provide letters of endorsement and management support to the runners-up. Projects will be judged on their conservation content, feasibility and likely impact; they must involve a local counterpart and have clearance from the host government and/or local institute.

In 1986, awards went to teams planning ornithological surveys of the Reserve Naturelle Marojejy in Madagascar and Rio Mazan in Ecuador. The two expeditions have been incorporated into *ICBP*'s Conservation Programme which includes nearly 100 conservation projects all over the world.

To enter the competition, a project proposal must be submitted to the *ICBP* Secretariat not later than 31 January 1987 and prizes will be announced at the end of March. Full details and entry forms are provided in a guide to the competition, which costs £ 3 and can be obtained from *ICBP* (219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 0DL, UK).

verzoeken

Zilvermeeuwen met kleurringen Op verzoek van Staatsbosbeheer zal het Rijksinstituut voor Natuurbeheer *RIN* gedurende 1986-90 jaarlijks ruim 1250 jonge Zilvermeeuwen *Larus argentatus* merken met grote, opvallende pootringen (oranje, geel, wit, groen, zwart en paars) met daarin een letter, cijfer of horizontale streping ('bars') gegraveerd. Letter en cijfer zijn driemaal herhaald op de ring, zodat de inscriptie van alle kanten kan worden afgelezen. Aan elke poot bevindt zich één ring. Doel van het onderzoek is om verschillen in verspreiding en

overlevingskansen tussen leeftijdsklassen, alsmede vestigingspatronen van broedrijpe vogels vast te leggen. Na de sterke aantalsexplisie in de jaren zeventig is de stand zich aan het stabiliseren en loopt lokaal zelfs iets terug.

Men wordt verzocht waarnemingen en vondsten van Zilvermeeuwen met kleurringen op te sturen naar Arie L Spaans (*RIN*, Antwoordnummer 1617, 6800 WC Arnhem). Men gelieve bij toezending datum, plaats, leeftijd, kleurringcombinatie (zo volledig mogelijk) en conditie (gezond, ziek of dood) te vermelden. Alle inzenders ontvangen persoonlijk bericht over de ringgegevens van de waargenomen of gevonden vogel. Vogelaars die bereid zijn geregeld bepaalde locaties op gekleurde Zilvermeeuwen af te zoeken, worden verzocht dit te melden.

Birds of Kashmir P R Holmes and A J Parr are preparing an annotated checklist of Kashmir (including Jammu) to be produced in the British Ornithologists' Union checklist series. In order that this should be as comprehensive as possible, they would be grateful to receive any bird records from Kashmir for inclusion in this compilation. Any records from the area described above would be useful; recent or old records are equally acceptable. Some areas have virtually no published records, for example the Jammu area. Full acknowledgement will be given for all records received. Please send all records to PRH (Liverpool School of Tropical Medicine, Pembroke Place, Liverpool L3 5QA, UK) or AJ P (Institute of Food Research, Colney Lane, Norwich NR4 7UA, UK).

dba-nieuws

Dutch Birding-sweater Laat zien waar je staat en trek een *Dutch Birding*-sweater aan! Deze sweater van prima kwaliteit (in de kleur marineblauw met opdruk *Dutch Birding* en een Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea*) zal, bij voldoende belangstelling, binnenkort verkrijgbaar zijn. De sweater kan besteld worden door overmaking van f 50 (inclusief verzendkosten) op postgiro 41 48 343 ten name van Dutch Birding Association te Amsterdam of op bankrekening 54 93 32 065 van de ABN-Bank (Amsterdam) eveneens ten name van Dutch Birding Association. Bij bestelling de gewenste maat vermelden. Bij onvoldoende belangstelling zal het reeds betaalde bedrag teruggestort worden. Voor inlichtingen kan men zich wenden tot Kees Tiemstra (Burgemeester van Geusauweg 40, 4191 KW Geldermalsen, 03455-72174).

recensies

I C J GALBRAITH & P WHITFIELD. 1986. *De wereld van de vogels*. Uitgeverij Het Spectrum BV (Postbus 2073, 3500 GB Utrecht). Nederlandse vertaling: D Visser & L M J van den Bergh. 224 pp. ISBN 90-274-7849-X. f 39,90.

In dit boek worden in kort bestek vertegenwoordigers van alle vogelfamilies voorgesteld, terwijl van de grote families der Muscipidae en Emberizidae ook de onderfamilies aan bod komen. Hoewel het een op populaire leest geschoeid werk is, wordt er toch voor een ieder die verder kijkt dan zijn Nederlandse of Westpalearticische neus lang is een aardig overzicht gegeven. Het is als zodanig een goede introductie tot het totale vogelrijk. Dat er niet diep op allerlei systematische haken en ogen wordt ingegaan is in dit verband eerder een voordeel dan een nadeel. De vertaling is niet overal even vlekkeloos en is soms nogal stroef. Sommige bijzonderheden doen wel zeer triviaal aan, zoals bijvoorbeeld bij de zeldzame, pas in 1968 ontdekte Siantarazwaluw *Pseudochelidon sirintarae* die 'overdag in bomen en op draden zit en insecten vangt in de vlucht'. Ook is het verrassend te lezen dat de Sikkelsnavel *Vanga curvirostris* van Madagascar 'een goed versholten nest van twijgen bouwt op zo'n 12 m boven de grond'. Dit terwijl er 'nog nooit een nest gevonden is' van deze soort! Ook in dit boek komen we regelmatig tenenkrullende Nederlandse benamingen tegen als 'Witstaartkuifvliegenvanger' en 'Witvoorhoofdangaravink'. Zwaardere kritiek zou onterecht zijn voor een boek dat kennelijk geen andere pretentie heeft dan een globaal overzicht te geven van de enorme verscheidenheid in de wereld van de vogels. C J HAZEVOET

PETER HAYMAN, JOHN MARCHANT & TONY PRATER. 1986. *Shorebirds: an identification guide to the waders of the world*. Croom Helm Ltd (Imperial House, 21-25 North Street, Bromley, Kent BR1 1 SD, UK). 412 pp. ISBN 0-7099-2034-2. £ 19,95.

Nog maar amper 10 jaar geleden sprak het *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* in een bepaalde passage over een Nederlandse 'erfahrenen Limikolen-Kennern'. Vandaag de dag staan de meeste van ons gelukkig weer met beide benen op de grond in het besef dat het hier met die 'Limicolen-kenners' wel los loopt. De gretigheid waarmee vogelaars zich in Nederland direct na het verschijnen op *Shorebirds* stortten, doet in ieder geval de hoop leven dat de kenners er nu misschien wel komen.

Shorebirds is een bijzonder goed boek over de herkenning van alle steltlopers ter wereld. Het is in één klap het boek bij uitstek over dit onderwerp en zal ongetwijfeld overal veel

gebruikt gaan worden. Het bevat van elk soort uitstekende natuurgetrouwe afbeeldingen in kleur die op een aantal vaste schalen zijn weergegeven. De onderlinge verhoudingen van de verschillende delen van de vogel, de natuurlijke pose, de tekening van de veren; er is, niet zonder succes, veel moeite gedaan alles tot op de veer nauwkeurig te laten kloppen. Van elke soort zijn verschillende kleden en relevante variaties per ondersoort weergegeven. Voor efficiënt en praktisch gebruik is naast elke plaat aangegeven wat de belangrijkste kenmerken van een kleeed zijn en worden enkele algemene gegevens verstrekt die voor de herkenning van belang zijn, alsmede een verspreidingskaartje. Elders in het boek wordt per soort uitvoeriger ingegaan op de herkenning en worden gegevens vermeld over geluid, gedrag, trek, kleeed en sexe-bepaling, ondersoorten, maten en literatuur. Ook wordt los van de soortsherkenning (dus deels ten overvloede) een beschrijving gegeven van zomer-, winter- en juveniel kleeed. Overigens wordt om verwarving ten gevolge van het verschil in de seizoenen tussen het noordelijk en zuidelijk halfrond te vermijden, voor de benaming van de kleden de termen 'breeding' en 'non-breeding' gebruikt in plaats van het bij ons ingeburgerde 'zomer- en winterkleeed'. De soortteksten zijn zeer degelijk en laten aan geïnformeerdeheid vrijwel niets te wensen over. Achter in het boek staan een aantal tabellen die de complexe verschillen tussen een aantal soorten op overzichtelijke wijze presenteren. Voor een belangrijk deel stoelt de tekst in het boek op de eigen ervaring van de auteurs. Zij namen niet klakkeloos gegevens over uit de literatuur maar verifieerden zoveel mogelijk kenmerken. Naast een ruime ervaring met gewone en zeldzame steltlopers in eigen land (de auteurs zijn niet vies van een leuke soort), deden de auteurs ook ervaring op met minder bekende soorten tijdens reizen die speciaal met het oog op het boek werden ondernomen en werden verschillende museumcollecties bestudeerd. Peter Hayman moet aan het schilderen van de meer dan 1800 vogels een enorme klus hebben gehad. Ongetwijfeld heeft hij in nauw overleg met beide anderen gewerkt, gezien de grote coherentie van tekst en platen.

Van de inleidende hoofdstukken is die over 'How to identify waders' van veel belang. Het bevat het sine-qua-non voor steltloperherkenning: zorg dat je de gewone soorten goed kent en wees je ervan bewust in welk kleeed een vogel zich bevindt. In hetzelfde hoofdstuk worden de opeenvolgende kleden besproken, waaronder het 'first non-breeding plumage': het eerste winterkleeed. Het heeft mij enigszins verbaasd dat dit kleeed verder in het boek zo goed als niet meer voorkomt; niet in de platen en niet in de tekst. Toch meen ik elk najaar altijd vrij veel steltlopers in eerste winterkleeed te zien, zoals Kleine *Calidris minuta*, Bonte *C alpina* en Krombekstrandlopers *C ferruginea*, Kanoeten *C canutus* en Rosse Grutto's *Limosa lapponica*. Dat dit kleeed in het veld met zekerheid slechts bij een paar soorten kan worden onderscheiden, lijkt me een wat te pessimistische visie. Het sleutelwoord 'ageing' zou letterlijk vertaald kunnen worden met 'op leeftijd brengen'. Strikt genomen gaat het echter om het kleeed waarin de vogel zich bevindt en dat is niet altijd gelijkwaardig met leeftijd. Het lijkt daarom wenselijk in het Nederlands te spreken over het bepalen van het kleeed en niet over het bepalen van de leeftijd.

Ongetwijfeld zullen er fouten en onvolkomenheden in het boek staan die vroeg of laat aan het licht komen. Men vergelijk bijvoorbeeld de tertials en dekveren van de Poelruiter *Tringa stagnatilis* op plaat 55, afbeelding 138b en c, met die van het exemplaar (in eerste winterkleeed) in DB 2: 15-16, 1980, plaat 9-12. Dit is echter bij een dergelijk groot project onvermijdelijk en werkelijk bezorgd hoeven we er ook niet om te zijn: als we ons realiseren hoe er een paar jaar geleden nog met strandloper'tjes werd gemodderd en we dan nu zien dat met één boek de hele wereld wordt veroverd, dan is dat toch een geweldige vooruitgang en een luxueus uitgangspunt om steltlopers verder te bekijken en te bestuderen. EDWARD J VAN IJZENDOORN

FRITZ PÖLKG. 1986. *Jahrbuch Naturfotografie 1986/87*. Kilda-Verlag (4402 Greven, BRD). 160 pp. 200 kleurenfoto's. ISBN 3-88949-122-7. DM 49,50.

Wederom is een *Jahrbuch Naturfotografie* verschenen. Het vorige deel werd besproken in DB 8: 32, 1986. Ook dit keer bevat het vele werkelijk schitterende foto's. Afgaande op de verpakking zou men dat echter niet vermoeden. De Peter Stuyvesant/Veronica-achtige omslag is zonder meer slecht gekozen te noemen. Ook bij het binnenwerk stuit men vaak

op een wat vreemde opmaak. Beperkt men zich echter tot het aanschouwen van het plaatwerk dan kan men van vele fraaie opnamen genieten. Er figureren ook enkele interessante soorten, zoals een vliegende Poelsnip *Gallinago media*, Palestijnse Bosuil *Strix butleri* en Haakbek *Pinicola enucleator*. De Roodborst *Erithacus rubecula* is in twee bijzondere poses vastgelegd: zéér intens badend en tijdens het vangen van een visje. Aardig voor geïnteresseerde fotografen zijn de korte tekstjes (in maar liefst acht talen) met gegevens over gebruikte apparatuur en dergelijke. Onder de medewerkers bevonden zich dit keer vijf Nederlanders en één Belg. FRED NORDHEIM

FREEK ZWART. 1985. *De broedvogels van Terschelling*. Van Gorcum (Postbus 43, 9403 AB Assen) in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, afdeling Terschelling, 176 pp. ISBN 90-232-2144-3. f 29,50.

Van 140 (onder)soorten wordt het broedvoorkomen op Terschelling Fr beschreven. Bijzondere broedgevallen waren die van de Witoogend *Aythya nyroca* in 1970, Bijeneter *Merops apiaster* in 1965 (drie paar) en Cettis Zanger *Cettia cetti* in 1981. Dat de laatste soort zich niet altijd aan de voorschriften houdt ('uitgesproken standvogel') bewees een op Terschelling geringd exemplaar dat in de Oostvaardersplassen Fl werd teruggevangen. Zoals gewoonlijk moeten de waarnemingen van het Kleinst Waterhoen *Porzana pusilla* (hier als 'toevallige broedvogel' geboekstaafd) iedere vorm van documentatie ontberen. In de immer wassende reeks streekavifauna's is Terschelling deze eer thans ten tweede male te beurt gevallen. Het in 1963 verschenen *De vogels van Terschelling* was één van de eerste in zijn soort in ons land. In de huidige uitgave boeiden mij vooral de historische landschapsfoto's waaruit blijkt dat het eiland er de afgelopen vijftig jaar qua begroeiing flink op vooruit is gegaan. Ook de foto van de vogelwachters Cees Cupido en Tjalf Ruygh uit 1929 verdient speciale vermelding. C J HAZEVOET

recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat hoofdzakelijk de maanden **april**, **mei** en **juni** 1986. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen hun waarnemingen (en die van anderen) aan ons te melden willen wij hierbij hartelijk bedanken. Zonder hun hulp zou dit overzicht minder volledig zijn geweest. Waarnemers van soorten die beoordeeld of geregistreerd worden door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA, worden verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan Dirk Moerbeek (Meidoornlaan 5, 1901 BT Castricum). Hiertoe gelieve men uitsluitend gebruik te maken van de nieuwe CDNA-waarnemingsformulieren. Deze zijn verkrijgbaar bij Han Blankert (Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden).

STORMVOGELS TOT VALKEN Bij Camperduin Nh werden op 4 juni 10 **Noordse Stormvogels** *Fulmaris glacialis* en 10 **Noordse Pijlstormvogels** *Puffinus puffinus* geteld. Uitzonderlijk was het dat aldaar op 5 juni een **Grauwe Pijlstormvogel** *P griseus* langsvloog. Een **Vaal Stormvogeltje** *Oceanodroma leucorhoa* werd op 3 mei te IJmuiden Nh gezien. De enige melding van **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aris-*

totalis betrof twee exemplaren die op 12 april in de Dintelhaven Zh zaten. Op 30 april zat er een roepende **Kwak** *Nycticorax nycticorax* in Meijendel Zh. Begin mei werd er daar ook een gezien. Andere (adulte) Kwakken waren er op 8 mei te Oud-Heverlee B, 12 mei te Budel Nb, vanaf 18 mei gedurende een week één bij Gent Ovl, 14 juni bij Veere Z en 26 juni bij Giethoorn O. **Ralreigers** *Ardeola ralloides*

73 Ralreiger *Ardeola ralloides*, Lienden, Gelderland, juni 1986 (Hans van de Griendt).

werden gezien op 23 mei op Schiermonnikoog Fr, op 17 en 18 juni te Uithuizen Gr en van 22 juni tot 3 juli bij Lienden Gld. Op 4 mei werd de eerste **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* gezien in Meijndel, andere exemplaren volgden op 25 mei tussen Opheusden Gld en Randwijk Gld, op 20 juni te Blokkersdijk A en op 29 juni te Nieuwmoer A. In Zuidelijk Flevoland verbleef op 19 en 20 mei een **Grote Zilverreiger** *E alba* met kenmerken van de oostelijke ondersoort *E a modesta*, in mei en juni werden daar geregeld nog één of twee exemplaren gezien. **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* werden gemeld te Katwijk aan Zee Zh op 3 mei, twee bij Kortenhoeve Nh op 8 mei, bij de Oostvaarderplassen Fl op 20 mei, twee bij Zeebrugge Wvl in begin

juni en een onvolwassen vogel bij Schoorl Nh op 27 juni. Van begin april tot half mei werden er opvallend veel **Ooievaars** *Ciconia ciconia* gezien. In de eerste week van mei was er een piek met onder andere vijf bij Monster Zh op 3 mei en acht ongeringde bij Spaarndam Nh op 5 mei. Te Planckendaal A was er een broedgeval waarbij één vogel van Nederlandse afkomst was. De **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* van Schelle A werd op 22 april herontdekt en bleef daar de gehele periode. Rond 14 mei zat er ook één in het Lauwersmeergebied. Op 6 en 7 april zat er nog een adulte **Dwerggans** *Anser erythropus* met kleurringen in de Bandpolder Fr. Een adulte **Witbuikrotgans** *Branta bernicla hrota* zat tot 3 mei bij Paessens Fr alsmede een onvolwassen

74 Ooievaars *Ciconia ciconia*, Spaarndam, Noordholland, mei 1986 (Piet Munsterman).

recente meldingen

vogel aldaar op 30 april. Een ander onvolwassen exemplaar werd nog tot c 8 mei bij Veere gezien. Op Texel Nh werd op 3 april een **Zwartbuikrotgans** *B b nigricans* waargenomen en op 8 en 30 april ook één bij Paessens. Niet minder dan drie **Amerikaanse Smienten** *Anas americana* werden opgemerkt. Op 13 en 14 april te Maassluis Zh, op 1 mei te Kallo-Doel Ovl en van 1 tot 26 mei in de Lauwersmeer. Het betroffen alle woerden. Een mannetje **Blauwvleugeltaling** *A discors* verbleef op 12 en 13 mei te Arnemuiden Z en mogelijk dezelfde vogel op 28 en 29 juni te Kallo-Doel. Dit laatste exemplaar zat vanaf 3 juli te Blokkersdijk. Op 13 april werd er een vrouwtje **Stellers Eider** *Polysticla stelleri* gemeld op Schiermonnikoog. Naar jaarlijkse traditie verbleef er tot het eind van de periode een vijfje **Brielduiker** *Bucephala clangula* te Kalmthout A. Van half april tot mei trokken opvallend veel **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* over Nederland en België. Alleen al te Lier A werden c 15 overtrekkende vogels geteld. **Rode Vrouwen** *M milvus* werden van begin april tot eind mei waargenomen, met onder andere vijf exemplaren bij Overdinkel O in de tweede week van april. Begin juni werd een vrouwtje **Steppekiekie** *Circus macrourus* geclaimd in de Lauwersmeer. Op 17 mei was er een **Buizerd** *Buteo buteo* met kenmerken van de ondersoort *B b vulpinus* te Blokkersdijk. Op 19 maart werd een adulte **Steenarend** *Aquila chrysaetos* waargenomen bij Bornem A. Van half april tot begin mei trokken veel **Visarenden** *Pandion haliaetus* door. Er was nog een laat adult exemplaar dat van 21 tot 24 juni in de Dordtse Biesbosch Zh verbleef. Er werden heel wat **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* opgemerkt. Op 27 april bij de Nardijk FI, op 4 en 25 mei en 16 en 26 juni te Wuustwezel A, op 8 mei één bij het Bovenwater FI en drie op het Muiderzand FI, op 12 mei te Arnemuiden, op 25 mei te Budel-Dorplein Nb, op 13 juni in Flevoland, op 15 juni te Castricum Nh, van 15 tot 30 juni in de Lauwersmeer, op 29 juni bij Gorredijk Fr en op 30 juni te Kallo-Doel.

FAZANTEN TOT STERNS Vanaf eind mei werden er veel **Kwartels** *Coturnix coturnix* gehoord in Zuidelijk Flevoland (vele 10-tallen), de Wieringermeer Nh en Oost-Groningen. Ook het **Porseleinhoen** *Por-*

75 Blauwvleugeltaling *Anas discors*, Arnemuiden, Zeeland, mei 1986 (Jaco Walhout).

zana porzana deed het goed dit jaar. Alleen al langs de Oostvaardersdijk FI werden op 18 mei 80 exemplaren gehoord. Bij Ochten Gld werd op 21 juni een **Kleinst Waterhoen** *Ppusilla* gemeld. In Groningen was de Carel Koenraadpolder dit jaar weer goed voor 10-tallen **Kwartelkoningen** *Crex crex*. Tot begin mei werden kleine aantallen **Kraanvogels** *Grus grus* waargenomen. Een late vloop op 3 juni over Cruquius Nh. Totaal werden in Nederland en vooral in België c 25 **Stelkluten** *Himantopus himantopus* gezien, waaronder zes te Zeebrugge en een geslaagd broedgeval te Kallo waar drie jongen werden grootgebracht. Te Zeebrugge zou op 16 en 17 mei een **Griël** *Burhinus oedicnemus* hebben gezeten. Te Zelzate Ovl was er een broedgeval van deze soort. Een melding van een **Steppevorkstaartplevier** *Glareola nordmanni* kwam op 18 mei van Stevensweert L. Tot eind mei werden er weer **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* gezien met in Flevoland tot maximaal 42 exemplaren. Evenals in vorige jaren waren er weer broedgevallen van **Bonte Strandlopers** *Calidris alpina* te Kallo-Doel en in de Lauwersmeer. **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* werden aangetroffen bij Colijnsplaat Z op 12 mei, in de Lauwersmeer op 15 mei en een tweede aldaar van 16 tot 23 mei en bij het werkeiland Philipsdam Z op 17 mei. Bijzonder was de waarneming van een **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* in de Lauwersmeer, gevolgd door een (tweede) Belgisch geval te Kallo op 5 juli. Deze laatste werd nog

door diverse waarnemers bevestigd. Een **Bokje** *Limnocyptes minimus* werd in juni te Zeebrugge gezien. Op 17 mei werd op Ameland Fr een **Grote Grijs Snip** *Limnodromus scolopaceus* in zomerkleed waargenomen en gefotografeerd. De vogel bevond zich in een poeltje langs de weg van Nes naar Hollum. Indien aanvaard zou dit het tweede geval voor Nederland betekenen. **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* werden waargenomen te Zwijndrecht Ovl op 15 april, in de Lauwersmeer op 1 mei en op 17 mei te Kallo-Doel, op 24 juni bij Bergen op Zoom Nb, op 25 juni in de Lepelaarsplassen Fl en op 6 juli langs de Knardijk. Een ervaren vogelaar claimde op 23 april een **Grote Geelpootruiter** *T melanoleuca* te Zwijndrecht Ovl. Ondanks snelle verwittiging van andere vogelaars werd de vogel niet meer teruggevonden. Een tweedaags verblijf van een **Kleine Geelpootruiter** *T flavipes* op 12 en 13 mei te Beerse A gaf aan velen de gelegenheid dit tweede geval voor België waar te nemen. Een **Terekrutter** *Xenus cinereus* zat op 3 mei te Spaarnwoude Nh. Waarnemingen van **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* waren er te Zeebrugge op

FIGUUR 1 Kleine Geelpootruiter *Tringa flavipes*, Beerse, Antwerpen, mei 1986 (Gerald Driessens).

25 mei, te Spaarnwoude op 1 juni en te Sint Margriet Ovl op 8 juni. Bovendien zaten er vermoedelijk de gehele periode enkele exemplaren in het Lauwersmeergebied. Een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* verbleef tot half april te Breskens Z. Op 12 april werden te Blokkesdijk een **Kleine Jager** *S parasiticus* en een **Grote Jager** *S skua* waargenomen. Op 7 juni werden beide soorten ook gezien te Westkapelle Z. **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* waren weer op vele plaatsen aanwezig. Vermeldenswaard is een gekleuringde adult in maart en april op Walcheren Z. Het tweede Belgische broedgeval van de **Kleine Mantelmeeuw** *L fuscus* werd te Knokke-Zwin Wvl opgetekend. Helaas kon een eierverzamelaar het niet laten dit legsel en dat van een Zwartkopmeeuw te verzamelen. Onvolwassen **Grote Burgemeesters** *L hyperboreus* werden begin april nog gezien te Borselle Z en te Westkapelle, tot de tweede week van april te IJmuiden en te Scheveningen Zh, op 15 april bij Schoorl, op 17 april twee bij Castricum, op 19 april te Maassluis, op 26 april bij Den Oever Nh en op 4 mei nog één bij IJmuiden. Op 23 en 24 mei werd er een **Lachstern** *Gelochelidon nilotica* gezien bij Deventer O, eind mei twee bij Knokke-Zwin, op 23 mei twee te Sint Agatha-Rode B, op 17 juni te Zeebrugge en er was nog een waarneming bij Huizen Nh. Waarnemingen van **Reuzensterns** *Sterna caspia* waren er te Breskens op 2 mei, op de Mokkebank Fr op 18 mei, in de Lauwersmeer op 14 juni en in de Oostvaardersplassen op 27 juni. De **Dougalls Stern** *S dougallii* van Het Zwin werd in mei en juni weer gezien maar een broedgeval wordt betwijfeld. Heel wat **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* bereikten Nederland en (vooral) België, zoals te Kallo-Doel op 2 mei, te Sint Agatha-Rode op 3 mei, van 10 tot 12 mei in de Engbertsdijkvenen O, op 12 mei te Zwijndrecht Ovl, drie op 22 mei te Scholen A, één op 23 mei en twee op 24 mei te Blokkesdijk en op 25 mei nog steeds één aldaar die in de avond gezelschap kreeg van niet minder dan 16 soortgenoten, op 31 mei en 1 juni één in de Ooypolder Gld en tenslotte vier te Blokkesdijk op 16 juni. Rond 20 mei zouden er vier **Witvleugelsterns** *C leucopterus* gezien zijn te Wisskerke Z en op 23 mei zat er één te Blokkesdijk.

76 Ruigpootuil *Aegolius funereus*, Grollo, Drenthe, april 1986 (Guus Hak).

UILEN TOT GORZEN Het aantal broedparen van de **Oehoe** *Bubo bubo* kende in België een aanzienlijke stijging. De gehele periode kon er een **Ruigpootuil** *Aegolius funereus* gehoord worden in de Boswachterij Grollo D. Een vermeende **Siberische Gierzwaluw** *Apus pacificus* die op 7 mei te Blokkersdijk vloog bleek een Gierzwaluw *A apus* te zijn met wit op de stuit. De enige **Alpengierzwaluw** *A melba* werd op 8 mei te Assenede Ovl waargenomen. De eerste **Bijeneter** *Merops apiaster* werd gemeld bij Reusel Nb op 3 april. Bij Vrouwenpolder Z waren er op 17 mei tenminste twee en dezelfde dag vlogen er twee over de AW-duinen Nh, op 18 mei waren er weer twee bij Wieringerwerf Nh. Begin juni was er één in de AW-duinen, op 8 juni één bij Egmond-Binnen Nh en één bij Petten Nh en tenslotte vijf op Vlieland Fr op 29 juni. Vreemd genoeg bleven de waarnemingen beperkt tot Nederland. Een **Hop** *Upupa epops* overwinterde van oktober tot half februari in Midden-Limburg. Andere waren er op 10 april te Oostkapelle Z, 26 april te Katwijk Zh, 1 mei te Blokkersdijk, 4 mei in De Kennemerduinen Nh, 8 mei te Westkapelle, c 10 mei te Vrouwenpolder,

12 en 17 mei in de AW-duinen, 14 mei te Knokke-Zwin (twee), in de tweede week van mei te Eemshaven Gr, 1 juni te Valburg Gld en begin juni op Ameland. Tussen 24 april en 8 mei werden minstens 18 keer (verschillende) **Draaihalzen** *Jynx torquilla* te Blokkersdijk gezien. De aanwezigheid van een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* op Texel in de namiddag van 3 mei deed de van vogelaars uitpuilende veerboten in al hun voegen kraken. De vogel had echter besloten velen voor het lapje te houden door snel te vertrekken. Een bijzondere voorjaarswaarneming was die van een pleisterende **Grote Pieper** *Anthus novaeseelandiae* te Blokkersdijk op 1 mei. **Roodkeelpiepers** *A cervinus* waren er op 10 april te Groesbeek Gld, 5 mei te Itteren L (vier), 6 mei te Kallo, 6 mei twee en 7 mei één bij Deventer (waarvan één zingend), 8 mei te Westkapelle, 10 mei te Hechtel BL, 10 mei te Kats Z en 12 mei te Blokkersdijk. Het enige spoor dat overbleef van de kleine invasie van **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* waren 10 exemplaren te Enschede O in begin april. In april zat er een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* bij Neede Gld. Nieuw voor Nederland was de

77 Alpenheggemus *Prunella collaris*, Groningen, Groningen, april 1986 (René van Rossum).

Alpenheggemus *Prunella collaris* die van 16 tot 18 april te Groningen Gr verbleef en menig vogelaar tot het overtreden van de maximumsnelheid bewoog. Een tweede exemplaar werd in de eerste week van juni gemeld op Terschelling Fr. Bij IJmuiden werd op 17 mei een mannetje **Roodgesterde Blauwborst** *Luscinia svecica svecica* gezien. Van 30 maart tot 4 april zat er een zingende **Cettis Zanger** *Cettia cetti* in het Zwanenwater Nh. Op 3 mei werd er één bij Heist Wvl waargenomen. Een **Waaierstaarrietzanger** *Cisticola juncidis* zat op 5 mei te Blokkesdijk. Zingende **Krekelzangers** *Locustella fluviatilis* waren aanwezig in Twente (één) en Drenthe (twee). Op 26 april werd een **Waterrietzanger** *Acrocephalus paludicola* opgemerkt in de Bethunepolder bij Maarssen U. Bij Scholen was er één op 4 mei. De **Orpheusspottvogel** *Hippolais polyglotta* doet het goed in België, met ruim 200 paar in Wallonië. Er waren twee exemplaren bij Turnhout A op 24 mei. Er werden begin mei weer heel wat **Baardgrasmussen** *Sylvia cantillans* gezien. Zo waren er exemplaren bij Son Nb, bij Wassenaar Zh op 4 mei, bij Dorkwerd Gr op 5 en 6 mei, bij Schoorl van 5 tot 7

mei, bij Lauwersoog Gr op 13 mei en bij Nismes Nm op 17 juni. Op 14 mei werd er ten westen van de Eemshaven gedurende korte tijd een **Kleine Zwartkop** *S melanocephala* waargenomen. Een **Tuinfluits** *S borin* met afwijkende zang te Haren Gr zorgde wederom voor visioenen van zeer uiteenlopende zeldzame zangertjes. Er werden meerdere **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* waargenomen, de volgende meldingen bereikten ons: 4 mei Blokkesdijk, 10 mei Roksem Wvl, 15 mei Eemshaven, 24 mei tot 19 juni een eerstejaars mannetje bij Amerongen U, 25 mei Schiermonnikoog en 31 mei en 1 juni Hulshorst Gld. Op Schiermonnikoog werd op 7 mei tevens een vrouwtje **Withalsvliegenvanger** *F albicollis* gezien. Uitzonderlijk was de claim van twee **Azuurmezen** *Parus cyanus* die de nacht van 22 tot 23 april doorbrachten in een serre te Sint Agatha-Rode. Behalve enkele waarnemingen van **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* bij Lier en bij Heist waren er in Nederland weer broedgevallen: bij Diemen Nh, bij de Nijkerkerbrug Fl (broedpoging) en twee of drie in de Ooypolder waarvan er zeker één geslaagd is. Van dit

78 Baardgrasmus *Sylvia cantillans*, Schoorl, Noordholland, mei 1986 (Arnoud B van den Berg).

laatste broedpaar was het nest vanaf de openbare weg goed te bezichtigen. Op 5 mei zat er een **Kleine Klapekster** *Lanius minor* bij Goedereede Zh. **Roodkopklauwieren** *L senator* werden gezien bij Herentals A in begin mei, tussen Nieuwmoer A en Zundert Nb op 4 mei, twee bij Oostende Wvl op 5 mei, bij Assenede op 12 mei, langs de Knardijk op 23 mei en in De Kennemerduinen van 19 tot 22 juni. Late **Notekrakers** *Nucifraga caryocatactes* waren er nog bij Haarlem Nh op 16 april, op 29 en 30 april bij Souburg-Vlissingen Z en tot in juni bij Eelde Gr. Begin mei verbleef er een **Raaf** *Corvus corax* in Kampina Nb. Op Schiermonnikoog werd op 23 mei een dode **Grote Kruisbek** *Loxia pytyopsittacus* gevonden. Intrigerend was dan ook een twintigtal in de buurt rondvliegende kruisbekken. Eveneens op Schiermonnikoog werden op zowel 5 als 10 juni twee mannetjes **Roodmussen** *Car-*

podacus erythrinus waargenomen. Een ander exemplaar zat op Terschelling op 9 juni. Op 7 en 8 juni werd er op dit eiland een **Cirlgors** *Emberiza cirlus* geclaimd. De voorjaarstrek van **Ortolanen** *E hortulana* was weer goed te noemen met alleen al 30 exemplaren bij Lier in mei. Een adulte **Dwerggors** *E pusilla* werd op 5 mei bij Groesbeek waargenomen. Op dezelfde plek op Schiermonnikoog waar begin juni een **Wilgengors** *E aureola* gehoord zou zijn, zou een paar dagen later een **Zwartkoppors** *E melanocephala* gezien zijn.

LAATSTE NIEUWS De langverwachte eerste **Ringsnavelmeeuw** *L delawarensis* voor Nederland werd op 6 juli ontdekt in de Dintelhaven Zh waar hij op 13 juli voor het laatst werd gezien. Eveneens een langverwachte gast was de **Blonde Ruiter** die van 16 tot 19 augustus bij Lisse Zh verbleef.

Ruud M van Dongen, Leeuwerikstraat 5bis, 3514 CP Utrecht
Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist

BEVER ZWERFSPORT

Lichtgewicht kampeeruitrustingen voor vogelende zwervers en zwervende vogelaars.

Lichtgewicht tenten, slaapzakken, 130 rugzakmodellen, wind-regen-warmte-kleding, laarzen, fototassen, fietstassen, lichtgew. voedsel, kano's, kaarten, reisboeken, etc.

Kom eens rondkijken/vraag de zomerkatalogus.

DEN HAAG Calandplein 4, 070-883700, Bus 18 v. HS/CS
ROTTERDAM Adm. de Ruyterweg 33, 010-4134914
bus 36 v. CS
UTRECHT Balijelaan 12, 030-896262, Bus 1,5 v. CS.
ARNHEM Utrechtsestr. 5, 085-421989, t/o station

Wadden Sea Island of Texel (Holland)

Migration of Arctic Shore Birds

can almost be observed from out of the windows of our friendly, well equipped holiday houses on the quiet Wadden Sea-side of Texel, near the famous bird reserves of *De Schorren*, *De Bol*, *Het Wagejot* and *Dijkmanshuizen* and close to *De Slufter* and *De Muy*.

We speak English, Dutch, German and some French.

Please ask for any further free information about a valuable stay with

Fam. Joh. Miedema,
Zevenhuizen 11,
1794 GJ Oosterend (Texel),
Holland.
Phone 02223-680.

NATUUR & BOEK

specialist voor bioloog en natuurliefhebber

S T O P - een stopper is beter

voor een pietje dat je al tienmaal hebt gezien stop je niet altijd meer - maar als de deelnemers aan een vogeltour iets onbekends zien, roept heel de meute STOP. tja, een stopper is beter, want elke onbekende vogel is een stopper.

NATUUR & BOEK is voor u een stopper daarom in DUTCH BIRDING een stopper voor u

veel veldgidsen en steeds de nieuwste titels aan vogelboeken voorradig

NATUUR & BOEK is voor u toch geen onbekende meer! Bankastraat 10, Den Haag, tel. 070 - 505648

Subscribers to *Dutch Birding* can claim 25% off a *British Birds* subscription.

The monthly journal
for every birdwatcher

British Birds

... full of variety ...
well illustrated ...
always readable ...

Why not
give 'BB'
a try?

Ask for a free sample copy from
Mrs. Erika Sharrock, Fountains,
Park Lane, Blunham, Bedford.

DIE VOGELWELT

Ornithological Scientific Journal

Papers on population ecology, dispersion, biology of reproduction and feeding, faunistics, distribution, ringing and other items of field ornithology, bird preservation; also observation reports, ecological news, bookreviews, photos.

Highly qualified and recognized experts in their field make up our editorial board. German language articles summarized in English.

Indispensable for serious researchers and ecologists.

Six issues p. a. Subscr. DM 36,- plus postage. Students entitled to 20 % rebate on proof of college enrolment.

Enquiries to:

Duncker & Humblot, Publishers
Post Box 410329, D-1000 Berlin 41

NATUUR CULTUUR REIZEN

**Ornithologische
excursie**

Vogelreis Amerika

2 weken Arizona, 1 week Californië

In Arizona bezoeken we canyons, hooggebergte, deserts en de grensstreek met Mexico.

In Californië excursies in de bergen, langs de Pacific kust en op zee.

De uitstekende gidsen Michael Dale en Roger Andrew, ons welbekend, met specifieke kennis van de Amerikaanse avifauna, zijn onze begeleiders.

Prachtige landschappen; ± 250 soorten.

Reisdatum: augustus 1987

Reissom: ± f 5.900,— (maaltijden niet inbegrepen).

24-daagse Natuurreis Tanzania-Rwanda

Tanzania: Ngorongoro krater - neushoorn, Serengeti National Park - trek wildebeest,

Rwanda: Akagera National Park - oorsprong Nijl - Parc National des Volcans - voettocht naar gorilla's.

Begeleid door Drs. Titia Brantsma-van Wulfften Palthe.

Reisdatum: 23 januari - 15 februari 1987.

Reissom: f 8.935,— p.p.
(volledige verzorging).

Zeiltocht door de Galapagos Archipel

Wie de Galapagos echt wil beleven krijgt de kans dit per zeilboot te doen; eilanden als Fernandina, James, Tower etc. kunnen vanaf vlak onder de kust bekeken worden.

Een telg van de familie Angermeyer, zal een kleine groep natuurliefhebbers langs de eilanden varen.

Begeleid door Magda de Groeve, Hoofd Educatieve Dienst van de Koninklijke Maatschappij der Dierkunde van Antwerpen.

Reisdatum: 28 februari - 22 maart 1987.

Reissom: f 9.500,— p.p.
(volledige verzorging)

Natuurreis India

Een gevarieerde reis langs de mooiste natuurparken: Forest Lodge in Kaziranga, Kanha National Park, vogelobservaties in Bharatpur. Tentenkamp-safari tochten in Rann of Kutch. Architectuur en cultuur o.a. in Delhi, Jaipur en Agra.

Begeleid door dhr. A.J.J.J.M. van Hooff, directeur Burgers Dierenpark, geassisteerd door Raj Singh.

Reisdatum: 14 maart - 5 april 1987.

Reissom: f 8.335,— p.p.
(volledige verzorging).

STICHTING
avicula

ter bevordering van

**NATUUR
CULTUUR
REIZEN**

Wilt U nadere informatie over deze reizen, zendt dan deze coupon in een ongefrankeerde envelop naar:

Holland Travel Service
Antwoordnummer 1153,
3000 WB Rotterdam

Tel. inlichtingen: R. J. E. Schaap
Telefoon (010) 4252388/4252331
St. Jobsweg 30, 3024 EJ Rotterdam

Verantwoordelijk voor de uitvoering en organisatie
Blue Air B.V. handelende als Holland Travel Service

Gaarne wens ik informatie over:

Reis naar: _____

Onder leiding van: _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

STICHTING AVICULA

dutch birding

jaargang 8 nummer 3 september 1986 volume 8 number 3 September 1986

artikelen

- 77 Rufous Turtle Dove in Europe *Erik Hirschfeld*
85 Black Bush Robin in Israel *Hadoram Shirihai*
89 Invasie van Grote Kruisbek in Nederland in 1982/83 *Hans Schekkerman*

mystery photographs

- 98 Mystery photograph 20: Parrot Crossbill *Graham P Catley*

mededelingen

- 99 Great Knot in Israel in October 1985 *Hans Schekkerman*
101 Blonde Ruiter op Texel in september 1985 *Markus Beser*

brieven

- 103 Bill ratios of Crossbill and Parrot Crossbill *Alan Knox*

varia

- 104 Great Knot *Gerry Nicholls*

aankondigingen

- 106 Vogeldag op 9 november 1986 te Turnhout
106 *Bioacoustics*
106 Coordinated waterfowl counts in Pakistan, India, Nepal and Bangladesh
107 ICBP Conservation Expedition Competition

verzoeken

- 107 Zilvermeeuwen met kleurringen
107 Birds of Kashmir

dba-nieuws

- 108 *Dutch Birding-sweater*

recensies

- 108 *De wereld van de vogels* door I C J Galbraith & P Whitfield *C J Hazevoet*
108 *Shorebirds: an identification guide to the waders of the world* door Peter Hayman,
John Marchant & Tony Prater *Edward J van IJzendoorn*
109 *Jahrbuch Naturfotografie 1986/87* door Fritz Pölking *Fred Nordheim*
110 *De broedvogels van Terschelling* door Freek Zwart *C J Hazevoet*

recente meldingen

- 110 Recente meldingen: april, mei en juni 1986 *Ruud M van Dongen, Gerald Driëssens & Peter W W de Rouw*

tekeningen

- 85 Black Bush Robin *Cercotrichas podobe (Sampsca Cairenius)*
97 Kruisbekken *Loxia curvirostra* en Grote Kruisbekken *L. pytyopsittacus (Frits-Jan Maas)*
-